

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR :
I. GR. PERIȚEANU
Avocat, fost Ministru

PRIM REDACTOR :
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov ; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat ; **Iosif G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat ; **Gr. Conduratu**, Avocat ; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București ; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat ; **Dem. I. Dobrescu**, Primarul General al Capitalei ; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov ; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat ; **Eugen Petiț**, Consilier la Inalta Curte de Casație ; **G. Petrovici**, Prodecan al Baroului Ilfov ; **C. Sipsom** Profesor Universitar ; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru Avocat ; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov ; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE :

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare ; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

S U M A R

Procedura civilă ardeleană. Mandatul de plată cambial, excepții cambiale, art. 611 și 612 proc. civ., de Alex. G. Grefiensi, prim-președintele trib. Târnava-Mare;

— *Art. 58 din Statutul funcționarilor publici și legea interpretativă din 22 Martie 1933, de Ion Ianegic, avocat;*

— *Abuzul de drept în concedierea salariaților, de Robert Prager, avocat.*

JURISPRUDENȚE:

Inalta Curte de Casație și Justiție s. I: *Petre S. Petrof cu Ministerul de finanțe.* (Taxe succesoriale. Privilgiul ocult al fiscoiului. Termen de prescripție. Inscriptiune. Dacă poate prelungi acest termen);

— *Idem: Ileana Borș cu Regia Autonomă C. F. R.* (Funcționar C. F. R. achitat în penal. Valorificarea pretențiunilor cu privire la salariu pe timpul suspendării. Acțiune intentată direct la instanțele civile. Comisiuni disciplinare. Independența ambelor acțiuni);

— *Idem: Ministerul muncii cu Maria Gheorghiu.* (Testament mistic. Forme. Lipsa actului de subscripție. Nulitate);

— *Curtea de apel București s. II: D. Micescu cu Alexandrina Micescu.* (Divorț. Acțiune de despărțenie din partea ambilor soți. Se pot conexe, dar se pot judeca și separat), cu o *Notă* de Vladimir Lupu, avocat;

— *Tribunalul Ilfov s. IV civ. cor.: Gh. Chicoș cu A. Simionescu.* (Cauză ilicită. Liberalități. Dovada cauzei ilicite. Probe intrinseci și extrinseci. Rațiunea admiterii probelor extrinseci);

— *Curtea superioară din Montreal.* (Responsabilitate. Nu mai există nici în materie civilă, când prejudiciul este creiat printr-o stare de necesitate), cu o *Notă* de Hariton Udrea, magistrat.

— *Alegerile dela Barou, de C. G.*

PROCEDURA CIVILA ARDELEANA

Mandatul de plată cambial, excepții cambiale, art. 611 și 612 pr. civ.

Potrivit disp. art. 611 proc. civ., pârîtul trebuie să propuie excepțiile sale, contra mandatului de plată cambial, în termenul preclus, de 3 zile.

Deși, în materie de mandat de plată în general, excepțiile se pot întregi și complectă la desbatere nelimitat, această întregire și complectare a excep-

țiunilor nu este îngăduită, ori de câte ori mandatul de plată derivă dintr-o cambie. Această întregire sau complectare, sub imperiul ord. ministeriale nr. 2851 din 1 Noembrie 1881, care reglementa procedura grațioasă în afacerile comerciale și cambiale, prin art. 21 nu era permisă, decât la prima înfățișare.

Această ordonanță, a fost abrogată prin ordonanța ministerială nr. 68.300 din 1914, care, în articolul său final ult. al. dispune că, conform prevederilor din ult. al. art. 3 legea LIV, 1912 proc. civ., prin punerea în aplicare a ordonanței de față, se abrogă ordonanța nr. 2851 din 11 Noembrie 1881, referitoare la procedura în afacerile cambiale.

O altă dispozițiune similară, cuprinsă în art. 21 din ord. minist. nr. 2851 din 1 Noembrie 1881, nu se găsește în ordonanța nr. 68.300 din 1914 și nici în vre-un alt text, care să contrazică această dispozițiune.

Prin punerea în aplicare a procedurii civile (legea LIV din 1912), prin art. 3 al acestei legi sunt scoase din vigoare ordonanțele ministeriale, referitoare la procedura de urmat, în cauzele comerciale și cambiale. Potrivit art. 104 din sus-citata lege, Ministerul de Justiție este autorizat, să reglementeze prin ordonanțe, procedura grațioasă, în cauzele comerciale și cambiale; că, deci, procedura grațioasă în afacerile comerciale și cambiale, se reglementează pe cale de ordonanțe, spre deosebire de cea contencioasă, care este reglementată de codurile de procedură civilă.

Dispozițiunea art. 21 din ord. minist. nr. 2851 din 1881, care nu admite întregirea sau modificarea excepțiilor cambiale, decât la prima înfățișare, conține o normă de procedură contencioasă și nu una grațioasă. procesul născut din excepțiile înaintate, fiind de natură contencioasă, judecarea excepțiilor făcându-se contradictor cu părțile și intervenția instanței, este menită să decidă, prin hotărîre, de partea cui stă dreptatea.

Ordonanța nr. 68.300 din 1914, care reglementează procedura grațioasă în cauzele comerciale și cambiale, nu conține nici o dispozițiune, referitoare la procedura grațioasă în materie cambială, sau vre-o normă de procedură contencioasă, similară cu cea cuprinsă în art. 21, a ord. minist. nr. 2851 din 1 Noembrie 1881, este deci de presupus că, această or-

donanță nu a fost abrogată în întregime, ci numai în unele dispozițiuni, privitoare la procedura grațioasă.

Admițând, că art. 21 din ordonanța ministerială nr. 2851 din 1 Noembrie 1881 este abrogat, și că o astfel de dispozițiune restrictivă, în ce privește întregirea sau modificarea excepțiunilor cambiale, nu se găsește expres prevăzută în normele, cari, reglementează valorificarea acțiunii cambiale, pe calea mandatelor (Titlul IX, procedura civilă, legea I din 1911, promulgată la 15 Ianuarie 1915, astăzi în vigoare în Ardeal), în acest caz, singurele texte din procedura civilă, cari se referă la procedura de urmat, în cazurile când mandatul de plată este atacat cu excepții de către părți, sunt art. 611 și 612 procedura civilă.

Dispozițiunile restrictive ale acestor texte, cu privire la termenul, în care excepțiunile se pot introduce și condițiunile pe cari trebuie să le îndeplinească, constituiesc o derogare, dela regulile de drept comun, fiind edictate în scopul de a păstra cambiei, caracterul ei de instrument de credit și de circulație, apărând-o de trăgările specifice ale proceselor ordinare.

Legiuitorul procedurii civile, nu a înțeles să se abată dela normele restrictive, cuprinse în art. 21 din ordonanța minist. nr. 2851, din 1 Noembrie 1881, și că deși nu a reprodus textul acestui articol abrogat, și anume limitând înaintarea excepțiunilor cambiale, până în prima zi de înfățișare, totuși, fără a o arăta în mod expres, această restricțiune procedurală trebuie subînțeleasă și textele suscitute, trebuie să fie interpretate, numai în această lumină, — dat fiind că cambia este un instrument perfect de credit și de circulație, iar creditul cambiei va fi cu atât mai ridicat și garantat, cu cât legislația permite o mai grabnică realizare a efectelor ei, în caz de neplată la termen.

Legiuitorul procedurii cambiale, a întrebuintat cuvântul „excepțiuni”, evitând a întrebuinta vre-un alt termen equipolent, tocmai în vederea, de a nu produce vre-o confuzie sau nedumerire.

Este de principiu că, excepțiunile prin contrast cu mijloacele de apărare, trebuiesc propuse în limine litis, înainte de orice apărare asupra fondului; că oricare ar fi natura excepțiunilor cambiale, pe cari părțile poate să le introducă, contra unui mandat de plată cambial, există același interes ca, procesul cambial născut din excepțiuni, să primească o soluționare mai grabnică, iar creditul cambiei să nu fie micșorat.

Scopul cambiei, care realizează o împătrită funcțiune economico-juridică, un instrument de schimb, de credit, circulațiune și de plată, n'ar mai fi atins, dacă excepțiunile cambiale s'ar putea modifica sau întregi la infinit; că pentru salvagardarea principiului celerității, care domină în materie cambială și pentru a se evita șicanele și a da cambiei puterea ei circulatorie, textele art. 601, 602 din procedura civilă, trebuiesc interpretate în sensul că excepțiunile cambiale nu se pot introduce, modifica sau întregi decât până la *prima zi de înfățișare*.

Prin „prima zi de înfățișare”, trebuie să se înțeleagă prima zi, când părțile au fost citate în regulă

și au avut posibilitatea de a se înfățișa și de a pune concluziuni, indiferent, dacă au fost sau nu față la judecată.

În lipsa unei precizări de text, numai prin această interpretare, se vor putea evita șicanele și trăgăriile proceselor, născute din excepțiile cambiale, cari, de multe ori, după cum practica judecătorească a semnalat-o, figurează pe rol, ani de-a rândul, fără a se fi putut soluționa.

ALEXANDRU G. GREFIENS
Prim-Președintele Trib. Târnava-Mare

ARTICOLUL 58 D'N STATUTUL FUNCȚIONARILOR PUBLICI ȘI LEGEA INTERPRETATIVĂ DIN 22 MARTIE 1933

Articollul 58 din Statutul funcționarilor publici a dat loc la discuții și nedumeriri.

Astfel organele administrative plăteau uneori funcționarului, suspendat conform acestui articol, salariul în întregime, alteori numai jumătate sau nu-i plăteau nimic. Instanțele judecătorești, pe de altă parte, au hotărât în moduri diferite părerea dominantă fiind că funcționarul suspendat are dreptul la salariu.

Pentru a curma aceste nedumeriri și jurisprudențe contradictorii legiuitorul a venit cu legea interpretativă din 22 Martie 1933.

Această lege a închis orice discuție privitoare la aplicarea articolului 58 în viitor, dar în ce privește trecutul, discuția socotim că este încă deschisă.

În adevăr, legiuitorul numește legea din 22 Martie 1933 lege interpretativă. Suntem care obligați să luăm afirmația legiuitorului de bună sau avem libertatea să cercetăm dacă legea are intrinsec acest caracter și să înlăturăm afirmația legiuitorului atunci când nu corespunde fondului legii?

Jurisprudența română hotărăște că legea interpretativă este numai aceea, care are strict acest caracter, relevat de o cercetare materială a legii că legile, cari conțin dispoziții noi, modificând legea veche, nu sunt legi interpretative, ci legi noi¹⁾.

În lumina jurisprudenței, noi socotim că legea din 22 Martie nu este o lege interpretativă, fiindcă ea conține dispoziții noi neprevăzute în art. 58, adaugă și schimbă cu totul sensul acestui articol.

În adevăr, articolul 58 din statut nu este decât continuarea articolului 57 aplicarea la un caz special a unei idei generale. Reproducem articolele 57 și 58 spre a se vedea că aceste articole nu se pot citi unul fără altul, ca să aibă înțeles desăvârșit; că modul cum urmează legiuitorul în articolul 58 presupune pe 57:

„Art. 57. — În cazul când interesul serviciului sau al cercetărilor cere, funcționarul învinuit poate fi suspendat înainte de a se pronunța comisia de disciplină, cu condiția ca în termen de 30 zile dela suspendare să fie trimis înaintea comisiei care este obligată să-l judece în cel mult 2 luni.

1) Cas. Secț. Unite, dec. nr. 41 din 29 Sept. 1932, „Curierul Judiciar” nr. 5 din 29 Ian. 1933; Trib. Ilfov secț. II com., jurn. din 22 Dec. 1931; „Jurisprudența Generală” din 1932 sub nr. 112.

Această suspendare nu atrage după sine pierderea salariului, nici a vechimei”.

„Art. 58. — Suspendarea din serviciu este obligatorie când în contra unui funcționar în serviciu s'a deschis acțiune publică pe baza ordonanței judecătorești de instrucție pentru una din crimele sau delicturile de: fals, furt, înșelăciune, atentate contra bunelor moravuri (cazuri prevăzute de art. 262, 263, 264 și 267 c. p.) mituire, delapidare de bani publici, percepere de taxe ilegale, rupere de sigiliu, sustragere, ascundere sau desființare de acte aflate în arhive sau în depozite publice și instigare la grevă.

Când funcționarul este achitat, cazul va fi adus înaintea comisiei de disciplină care se va pronunța dacă funcționarul poate sau nu fi reprimat în serviciu; iar când a fost condamnat definitiv, suspendarea provizorie se transformă de drept în destituire”.

Ideia a cărei aplicare o fac art. 57 și 58 este aceasta: Funcționarul acuzat de o abatere disciplinară sau penală trebuie suspendat din serviciu în interesul cercetărilor sau al serviciului²⁾. Nu este o suspendare disciplinară ca aceia prevăzută în articolul 51 și tocmai de aceia legiuitorul a fost nevoit să precizeze efectele acestei suspendări, stabilind că nu atrage nici pierderea salariului, nici a vechimii și a făcut aceasta acolo unde a pus principiul, adică în art. 57; de aceia n'a mai revenit în art. 58. Este același fel de suspendare și normal este să producă aceleași efecte.

Între art. 57 și 58 nu este decât o singură deosebire.

Faptele de care este acuzat funcționarul fiind mai grave, legiuitorul n'a mai lăsat la aprecierea superiorilor lui ierarhici, dacă să fie suspendat ori nu, ci a prevăzut suspendarea obligatorie, de îndată ce magistratul instructor a dat ordonanța pentru începerea cercetărilor. În afară de această dispoziție nimic nou nu conține art. 58. Spre a învedera aceasta, să luăm dispozițiile sale pe rând:

1) Suspendarea obligatorie. Am vorbit despre ea.

2) Ce se întâmplă cu funcționarul achitat. Aceasta nu este o situație nouă, ci este situația funcționarului, care s'a făcut vinovat de abateri disciplinare, prevăzute de art. 57.

De aceia legiuitorul nici n'a mai prevăzut procedura trimiterii înaintea comisiei de disciplină. Vorbise de ea în art. 57.

3) Funcționarul a fost condamnat definitiv. Nici această nu este o dispoziție nouă. Nimeni nu poate fi funcționar public dacă nu se bucură de o perfectă moralitate. Este o dispoziție prevăzută în lege și regulament.

Este deci învederat că art. 58 nu este decât aplicarea la o situație specială a dispoziției prevăzute în art. 57, cu toate efectele sale.

Dece ar fi fost legiuitorul mai sever în art. 58, de cât în art. 57, când în ambele ipoteze suspendarea are de scop ușurarea cercetărilor pentru aflarea adevărului? Fiindcă în a doua ipoteză fapta funcționarului este mai gravă? Dar se poate să nu fie încă nimic temeinic dovedit contra lui și ușor se pot comite erori sau se pot înscena fapte, cari să atragă aplica-

rea art. 58. D-l George Iuliu, într'o notă în „Pandectele Române”³⁾ răspunde cu o serie de poate (sic).

Dacă ar fi adevărat argumentul că, salariul nefiind decât contra-valoarea muncii prestate, funcționarul, care nu prestează serviciu, n'are dreptul la salariu, dece i-ar fi acordat legiuitorul salariul în cazul art. 58? Nici unul din argumentele celor ce refuză funcționarului suspendat conform art. 58 plata salariului, nu explică dece această deosebire de tratament.

În loc să se interpreteze art. 58 printr'un text apropiat care reglementează o situație asemănătoare, s'a căutat lămuriri în texte disparate, cari reglementează situații deosebite, în teoria generală a serviciului public și alte câteva, pe care evident, legiuitorul nu le-a avut în vedere, când a reglementat această situație, spre a se ajunge la argumentul absurd, că legiuitorul a refuzat plata salariului prin tăcere(!)

S'a pus oarecare pasiune în această chestiune a salariului, dovadă că nici publicistii, nici legea interpretativă din 22 Martie nu s'au ocupat de celelalte drepturi ale funcționarului suspendat conform art. 58.

În adevăr, dacă se refuză aplicarea efectelor prevăzute de art. 57, care prevede că funcționarul nu pierde nici dreptul la vechime urmează că în cazul art. 58 pierde nu numai salariul dar și vechimea; iar legea interpretativă spune că are dreptul la salariu în condițiunile art. 20 din Statut, dacă a fost reprimat în serviciu, dar nu spune dacă vechimea i se socotește sau nu.

Aceasta fiind interpretarea justă a articolului 58 din Statut, noi credem că legea interpretativă schimbă în mod esențial dispozițiile Statutului, adaugă o măsură gravă, care are caracter de pedeapsă și prin urmare această lege nu are caracter interpretativ, ci este o lege nouă.

Dar acum se pune chestiunea dacă această lege are efect retroactiv, deși nu este interpretativă.

Jurisprudența noastră decide că o asemenea lege are efect retroactiv, fiindcă aceasta a fost intenția legiuitorului⁴⁾. Noi nu ne unim cu această părere.

Intenția legiuitorului a fost să arate sensul unei dispoziții obscure de lege, să lămurească în mod general și impersonal un text îndoielnic și numai pentru că dispozițiile legii interpretative se socotesc că „fac parte integrantă din legea veche pe care o interpretează și împreună sunt socotite ca o singură lege și ca atare dispozițiile noi au efect retroactiv”⁵⁾. Dar de îndată ce am stabilit că o lege n'are caracter interpretativ, nu putem să-i recunoaștem efect retroactiv. O bună metodă cere să aplicăm un singur criteriu. Nu se poate să ținem odată seama de fondul legii, iar altădată de presupusa intenție a legiuitorului.

ION IANEGIC

Avocat

5) Pand. Român. nr. 4—5, 1933, partea I-a, pag. 101

4) Trib. Ilfov, secț. II com., Jurnalul din 22 Dec. 1931, „Jurisprudența Generală” 1932 sub nr. 112.

5) Cas. Secț. Unite, dec. nr. 41 din 29 Sept. 1932 „Curierul Judiciar” nr. 5 din 29 Ian. 1933.

2) Cf. A. Teodorescu, Traiat de drept adm. 1929, pg. 304.

Abuzul de drept în concedierea salariaților

Azi mai mult ca oricând interesează această chestiune atât de desbătută, care a evoluat și revoluat în ultimul timp în jurisprudența românească.

La noi ca și în doctrina franceză s'a îmbrățișat din ce în ce mai curajos tema abuzului de drept ca fiind posibil să ia naștere cu ocazia exercitării dreptului de concediere.

Criza din ce în ce mai accentuată face ca patronii să concedieze cu sau fără motiv salariații lor, încrezători în dreptul ce le dă legea de a rupe unilateral contractul individual de muncă cu durată nedeterminată.

Pe de altă parte salariații grav loviți în existența lor recur la calea justiției pentru salvagardarea drepturilor lor care de cele mai multe ori constă de lângă echivalentul preavizului sau concediului în daune importante pentru concediere abuzivă, salariații fiind încurajați în asemenea acțiuni de evoluția concepției juridice moderne în ce privește posibilitatea existenței abuzului în drept în concedierea unui salariat.

În cadrul acestui conflict de interese se pune problema dacă un patron poate concedia oricând un salariat.

Răspunsul necontestat este că da, *poate concedia oricând, dar nu ori cum.*

Intr'adevăr, art. 74, alin. b, combinat cu art. 78 din Legea asupra contractelor de muncă din 1929 statuează că oricare din părți, prin voința unilaterală poate rupe contractul individual de muncă cu obligația de a preaviza și respectă termenele prevăzute de art. 93 din aceeași lege.

Termenele de preaviz stabilite de legiuitor în raport cu numărul anilor de serviciu, nu pot fi prescurtate prin voința părților deoarece legea o interzice expres în art. 93, alin. final, dispoziție cu caracter aproape de ordine publică, zisa lege fiind în mod necontestat o lege socială, izvorită dintr-o necesitate absolută a vieții noastre economice din care au luat naștere atâtea legi în ultimul timp.

Am putea spune că după cum reforma agrară a fost o reformă impusă de evoluția satelor, tot astfel legea contractelor de muncă este o rezultantă inexorabilă a evoluției sociale izvorită din raporturile dintre patroni și salariați în comerț și industrie.

Adeșori se aplică greșit o lege prin faptul că nu se coroborează totalitatea textelor pentru ca din complexul lor să rezulte o justă aplicare în cadrul spiritului legii.

Un mic exemplu edificator pentru legea contractelor de muncă care poate fi abuziv aplicată de patron prin respectarea unui text, însă prin călcarea altui text din aceeași lege.

În general patronii caută ca din momentul ce au hotărât concedierea unui salariat să nu mai aibe nici un contact cu acesta fie din cauză că nu va mai lucra cu aceeași râvnă din moment ce se stie concediat, fie în special din cauză că patronul se teme să nu afle anumite secrete de afaceri și apoi din răzbunare să le divulge.

Și astfel patronul încrezător în dreptul său de concediere bazat pe art. 74 și 78 din lege oferă echivalentul preavizului conform art. 93 din lege în raport cu numărul anilor de serviciu, refuzând să menție pe sala-

riat mai departe, procedează care deși nelegal însă exonerează pe patron de orice responsabilitate din moment ce un salariat îl acceptă preferind să nu facă nimic și să cheltuiască preavizul.

Nu tot așa se întâmplă cu salariatul care refuză să primească echivalentul preavizului și într-o justă aplicare a legii urmează a fi ținut în serviciu tot timpul preavizului plătindu-i-seleafa și dându-i-se răgazul legal de patru ore zilnic, conform art. 80 din lege, pentru a-și căuta un nou serviciu.

Intr'adevăr legiuitorul prin legea contractelor de muncă a vrut să evite deruta morală ce ar rezulta pentru un salariat care de pe o zi pe alta s'ar vedea fără ocupație, căci munca este un element absolut necesar unei existențe normale.

Prin urmare vedem că dacă patronul nu respectă și dispozițiile art. 80 din lege deși plătește preavizul totuși rezultă pentru concediat o leziune și anume deruta morală rezultată din bruscă lipsă de ocupație, pe care legiuitorul a vrut s'o evite, iar patronul care o comite în contra voinței salariatului evident își exercită dreptul său legal în mod abuziv expunându-se la daune delictuale din moment ce nu există un contract cu dată determinată.

Revenind la chestiune trebuie să elucidăm în primă linie dacă un patron poate concedia pur și simplu, fără a da nici o motivare fiindcă din citirea art. 74 și 78 din lege se poate oricând concedia dacă așa-i place.

Pentru a rezolva această problemă trebuie s'o privim în cadrul vieții reale și să ne întrebăm dacă este posibil să susținem că în mod normal un patron, fără a simți nevoia, concediază de azi pe mâine un funcționar.

Dacă o afacere merge bine și nu resimte criza actuală, volumul afacerilor menținându-se și dacă patronul nu este silit prin urmare să reducă numărul funcționarilor din cauză de economie, având nevoie de toți, de ale căror servicii este deplin mulțumit, cum se poate ca în mod firesc să vrea pur și simplu să concedieze pe funcționarul X sau Y, concediere care fiind aparent nemotivată ar putea fi atribuită unei nopți de insomnie sau oricărei alte cauze din afară și fără raport cu concedierea.

Dar de câte ori nu auzim un patron care vrând să protejeze fie un prieten sau chiar o rudă din motive echitabile și morale, afirmă că nu poate concedia pe X deoarece este un funcționar vechi de care este mulțumit.

Desigur că un patron poate concedia când din cauza crizei trebuie să-și restrângă numărul funcționarilor sau să angajeze alții cu salarii mult mai reduse și pentru care scopuri legitime legiuitorul a pus la dispoziția patronilor dreptul de concediere, dar care devine abuziv când în urma concedierii se dovedește că s'a angajat funcționari noi cu lefuri egale sau mai mari, ceea ce dovedește invocare de false motive ce determină existența abuzului de drept.

Prin urmare dacă în drept pur și din riguroasă examinare a tuturor textelor de lege reiese că o concediere nemotivată nu poate fi abuzivă, totuși în fapt în orice concediere există un motiv de ce ordin nu interesează, care câteodată, stă ascuns în cutele sufletului patronului iar salariatul învederându-l rămâne ca instanța să-l analizeze în ce măsură prezintă caracterul de legitimitate.

Chiar în legea contractelor de muncă și anume în art. 79, alin. final, se spune că partea denunțătoare, când invoacă un motiv grav de concediere rămâne responsabilă civilmente față de cealaltă, dacă *iuris-dicțiunea profesionclă nu constată legitimitatea denunțării*.

Prin urmare iată chiar legea care cere legitimitatea denunțării, și fie în cadrul larg al doctrinei franceze care îngăduie ca orice patron să fie obligat a a arăta motivul concedierii pentru a se analiza temeinicia motivului, fie că salariatul va dovedi care este motivul real al concedierii în cazul concedierii nemotivate, încă jurisdicțiua profesională urmează să examineze motivul real spre a hotărî dacă s'a uzat sau abuzat de dreptul de concediere.

Am ajuns prin urmare să dovedim că dacă în drept pur este admisibilă concedierea nemotivată, în fapt ea ascunde totdeauna un motiv, care urmează a fi arătat de salariat pentru fi examinat din punct de vedere al legitimității; este evident că în cazul concedierii nemotivate sarcina probei este foarte dificilă însă incumbă, fără posibilitate de discuție, reclamantului salariat care apoi abia urmează să dovedească eventualitatea existenței unui buz.

(Dans l'enquête que le juge entreprend, il ne peut donc exiger que le patron justifie le renvoi de l'employé, mais seulement qu'il lui eu donne le motif, et c'est à l'employé qu'il appartient de prouver que ce motif constitue un abus — (*M. Planiol et Rippert*, vol. XI, nr. 869, pag. 108. Deasemenea *René Demogue* — *Traité des obligations*, Tome IV, nr. 658, pag. 343, arată că „sarcina probei în a arăta existența abuzului de drept incumbă reclamantului” adică exact regula de drept comun)

Dacă suntem de acord în a spune că fie că se invoacă sau nu, motiv de concediere există deoarece faptele omenști au toate la bază un mobil rațional, apoi urmează să vedem dacă se poate spune de o concediere după analizarea motivelor că constituie un abuz de drept, adică dacă exercitiul unui drept poate duce la abuzul de drept.

Sunt autori care nu acceptă teza abuzului de drept spunând că noțiunea exercitării unui drept exclude posibilitatea unui abuz de drept, căci din moment ce ești în afară de drept cazi în plină ilegalitate. Într-adevăr în volumul II al tratatului de Drept civil de *M. Planiol*, la pagina 284 găsim că: „din momnet ce ai dreptul să faci un lucru, nu poți fi în culpă pentru a-l fi comis”, iar mai jos: La formule „usage abusif des droits” est une logomachie, car si j'use de mon droit, mon acte est licite.

Cu toate acestea la o analiză mai atentă vom vedea că noțiunea de drept și abuz de drept nu este contrazisă una de alta.

Într-adevăr, dacă facem o incursiune în dreptul penal, vom vedea sancționate ca delict atît abuzul de putere cît și abuzul de autoritate. Și atunci se pune întrebarea cum se poate concepe ca un funcționar public, administrativ sau judecătoresc, pot în exercitiul funcțiunii să exercite un drept ce legea le acordă, și totuși să poată comite un delict. Cu toate acestea, art. 147 și urm. cod penal sancționează abuzul de putere ce s'ar face de un funcționar administrativ contra particularilor cum și art. 158 și urm. cod penal sancționează abuzul de autoritate al funcționarului public, căci este sădită în firea omenească tentația

de a abuza de orice putere sau drept ar avea. Numai firile de elită știu să exercite cu moderatie drepturile eventuale ce ar avea.

Și atunci apare normal ca legea penală să sancționeze ca delict faptele funcționarilor publici care în loc să exercite puterea și autoritatea ce legea le acordă, depășesc limitele legii și cadrul intențional al legiuitorului.

Dacă este așa cum am arătat cu acest exemplu edificator, putem să admitem că un patron în exercitiul dreptului său de a concedia oricând în contractul individual de muncă poate comite un abuz în dreptul său de concediere.

De sigur că atunci când patronul, deținătorul dreptului de concediere îl exercită fără rost și cu exces comite un abuz așa cum este unanim recunoscut în doctrina franceză.

Iar jurisprudența românească urmând curajos pe cea franceză a decis că dreptul de concediere poate fi exercitat oricând, însă în cadrul legii, în sensul intențiilor legiuitorului și nu în contradicție cu scopul și rostul legitim al acestui drept.

Prin urmare denunțarea contractului individual de muncă cu durată nedeterminată este un drept care încetează acolo unde începe abuzul, adică în momentul când se exercită cu exces și anormal.

În această situațiune, urmează să analizăm pe rând care sunt cazurile recunoscute de doctrina franceză și consacrate de jurisprudența românească, când putem spune că s'a comis un abuz de drept:

a) *Lipsa de interes*: De sigur că o concediere nu poate fi făcută în fapt decât ca având un mobil și atunci când din examinarea faptelor ar reieși că totuși s'a comis o concediere fără nici un interes pentru patron, doctrina decide că ne aflăm în fata unui elemente abuzului de drept, căci într'un cuvânt: „Nu ai drept, dacă nu ai interes”. Iată ce spune *Colin et Capitant* în vol. I al Tratatului de drept civil la pagina 384: Abuzul se manifestă în chip neîndoios, în cazul când o persoană lucrează fără nici un interes personal, îndemnat exclusiv de dorința de a vătăma, de a produce altuia un prejudiciu. Iar *R. Demogue* — *Des obligations en général* — vol. IV, la pagina 359: Dacă actul este făcut sub aparența unui drept s'a făcut fără un interes serios, apreciabil, și dacă aduce cuiva un prejudiciu, o reparație se datorează.

b) *Lipsa de motiv serios*: Am arătat mai sus că în drept pur și în cadrul legislației noastre concedierea nemotivată cu respectarea preavizului nu poate fi considerată abuzivă, însă cu o singură condiție ca salariatul concediat în greaua probă ce-i incumbă să nu reușească să dovedească motivul concedierii care dacă la analiza judiciară nu îndeplinește condițiile de legitimitate prevăzute de art. 79 din legea contractelor de muncă, poate fi considerat ca abuziv. Și de sigur este abuziv motivul nereserios de concediere, căci dacă pentru un patron nu contează un funcționar mai mult sau mai puțin, însă pentru acesta este în joc însăși existența sa, astfel că nu poate fi concediat decât pentru un motiv serios și legitim. Iată ce găsim în *Demogue René* — *Traité des obligations* — tome IV, pag. 346: L'usage abusif s'entend non seulement de la résiliation dans le but de nuire, mais d'une faute, c'est à dire l'absence de toute raison sérieuse. Il n'est pas nécessaire que le but de nuire

existe à un degré quelconque. Iar *Dalloz* — 1904 — pag. 449: *Marcel Planiol* — Si le louage a été fait pour une durée indéterminée, le patron a toujours le droit de concéder son employé et celui-ci ne peut obtenir d'indemnité qu'à la charge de prouver que son patron a commis une faute en le renvoyant *injustement et sans motif sérieux*. La preuve de cette faute doit être fournie par l'ouvrier. (Civ. Cass. 2 mars 1898, p. 98—1329).

c) *Anomalia concedierii*: După cum am arătat mai sus, toate faptele omenesti trebuiesc privite sub prisma mobilului care le determină; atunci când însă raportul dela efect la cauză apare anormal, mintea omenească nu poate pricepe un fapt, când nu și-l poate explica. Același lucru se petrece și cu concedierea care doctrina franceză o consideră abuzivă, când apare anormală și neînțeleasă.

Louis Josserand — De l'abus des droits — chapitre III — pag. 44: M. Gémey ne pense pas autrement lorsqu'il écrit „Je suis, quant à moi, plutôt porté à croire que l'on ne découvrira la mesure juste et vraie des droits individuels, qu'en scrutant leur but économique et social et en comparant son importance à celui des intérêts qu'ils contrarient; l'élément constitutif de l'abus serait donc au gré de ces auteurs *l'anormalité de l'acte accompli, quel que fût d'ailleurs le mobile auquel l'agent eût obéi*.”

d) *Intenția de a face rău*: Este necontestat că dreptul de concediere este pus la îndemâna patronilor pentru salvagardarea intereselor întreprinderilor ce au, dar nu este mai puțin adevărat că dacă se descoperă într-o concediere intenția malițioasă și anume aceea de a face rău pur și simplu, fără a avea un interes sau motiv care să justifice concedierea, din nou ne aflăm în fața unui element al abuzului de drept. În această privință iată ce spune *R. Saleilles* — Théorie de l'obligation, pag. 374: Le seul fait de l'intention de nuire ou de la prévision du dommage, suffit à donner à l'acte un caractère déloyal et à constituer l'élément matériel du délit. Iar *René Demogue* — Traité des obligations Tome IV, nr. 677, pag. 363: C'est l'exercice licite d'un droit mais dans un but intentionnel de nuire. Le trait caractéristique est donc le but exclusif de nuire.

e) *Răsbunarea și șicanearea în concediere*: Iarăși găsim un element al abuzului de drept într-o concediere când din partea patronului nu apare acest act decât ca o răsbunare personală cu intenția numai de a șicana fostul său salariat, fără a avea vre-un motiv serios și legitim de concediere. (*Paul Pic* — Legislation industrielle nr. 1174: Si les conditions dans lesquelles il en est fait usage blessent manifestement l'équité, que le patron a donné congé à l'ouvrier que par esprit de vengeance ou de tracasserie, dans l'intention de nuire, il n'y a plus exercice mais abus de droit).

f) *Lipsa de juste și legitime motive*: După cum am arătat mai sus, sunt două ipoteze posibile într-o concediere. În prima, patronul cu ocazia concedierii arată și motivul, iar în cazul când a doua ipoteză nu-l arată, are salariațul greaua sarcină de a dovedi care a fost mobilul real al concedierii sale. Și într'un caz și într'altul, adică fie că se recunoaste motivul, fie că se dovedește motivul real al concedierii, judecătorul are greaua sarcină ca în cadrul art. 79 din legea contractelor de muncă să apre-

cize legitimitatea concedierii și în lumina principiilor moderne de drept să discerne dacă este vorba de exercițiul legal al unui drept sau s'au depășit marginile intenționale ale legiitorului exercitându-se abuziv acest drept. Astfel fiind, desigur că atunci când nu se găsesc motive bine-cuvântate de concediere din împrejurările de fapt, ba chiar lipsesc, ne găsim în plin domeniu al abuzului de drept. (*Louis Josserand*, 1930 — Droit civil — tome II, pag. 613 n. 1283, Le motif légitime: La résiliation abusive. Que la résiliation soit déclarée ou non dans les délais réglementaires, elle ne doit intervenir qu'à bon escient, et seulement si elle est justifiée par les circonstances de son auteur; le droit de résiliation du contrat de travail à durée indéterminée est un droit relatif, un droit censé, *qui ne peut être exercé impunément que dans un but légitime, pour un motif légitime, pour un juste motif*. La nouvelle rédaction de l'article 23 du livre I du code du travail se réfère formellement à la notion de l'abus du droit; il y est question de la „résiliation abusive du contrat” de l'appréciation que le Tribunal fait de l'abus commis par l'auteur du désistement, du motif allégué par celui-ci; toute cette réglementation est donc franchement aménagée dans le plan de la thèse de l'abus des droits. Iar *Planiol et Rippert*, tome XI, n. 868, pag. 105 — La conception du renvoi abusif rejoint ainsi celle du renvoi injustifié; la notion de juste motif apparaît comme complémentaire de celle d'abus du droit).

g) *Exercitarea dreptului de concediere cu exces*: De sigur că dreptul de concediere al patronului nu poate fi exercitat după bunul său plac. Formula: așa vreau, așa fac —, nu se poate concepe în exercitarea concedierii care urmează să se facă cu multă atențiune pentru a nu leza intenționat și în tot cazul „civiliter”, adică într'un mod cu totul urban și total fără exces, căci altfel concedierea devine abuzivă.

Collin et Capitant — Droit civil — tome II, pag. 383: Cel care exercită dreptul său cu prudență și atențiune nu este responsabil de dauna care o poate produce altuia. Inșă, aceiași autori, op. cit. I, pag. 765, spun:

Drepturile aparținând particularilor trebuiesc exercitate, *fără exces*, după destinațiunea lor naturală și într'un mod normal.

h) *Concediere fără profit personal*: Din nou arătam că apare abuzivă o concediere, când se face fără interes sau profit personal, adică într'un cuvânt — apare o concediere fără noimă, fără rațiune.

L. Gardenat et Salmon Ricci — De la responsabilité civile — Livre V, pag. 625: Pentru a caracteriza abuzul de drept, trebuiește urmărit mobilul care a determinat pe titularul dreptului a-l exercita.

Exercițiul unui drept în unicul scop de a plăgi altuia, *fără profit personal pentru acel ce face uz de el*, nu poate fi decât contrar destinațiunii economice și sociale a dreptului considerat subiectiv din punct de vedere al conștiinței publice. Iar la pag. 626:

Dovada abuzului de drept poate rezulta din lipsă de interes sau de profit personal pentru acel ce exercită dreptul.

Iată cari sunt elementele determinante ale abuzului de drept într-o concediere și înainte de a termina, nu putem să nu relevăm completa definiție dată abuzului de drept de d. judecător Riga, în car-

tea de judecată nr. 2095, din 1933 a judecătoriei ocoului 5 Buc., care ne redă toate elementele exercitării abuzive ale dreptului de concediere:

„In ceea ce privește abuzul de drept el se privește sub următoarele aspecte: este abuz al dreptului de concediere, când se exercită cu exces, anormal, contra destinațiunii normale a dreptului, fără interes sau profit personal, fără just motiv sau interes serios, când se invoacă pretexte în loc de motive, când se afirmă inexactități sau se aduc calomnii, când se urmărește a se face un rău cauzator de prejudicii, sau când concedierea apare anormală sau inexplicabilă prin examinarea împrejurărilor care au determinat-o”.

În concluzie, arătăm că orice concediere, fie că se motivează, fie că nu se motivează, în fapt și realitate, are la bază un mobil determinant ca al oricărei acțiuni omenești și că salariatul, dacă patronul nu mărturisește motivul real al concedierii, are greaua sarcină în cazul concedierii nemotivate, să-l dovedească. Magistratii au obligația în conformitate cu art. 79 din legea contractelor de muncă, să aprecieze „legitimătatea concedierii”, iar ori de câte ori vor găsi într-o concediere un element sau mai multe din cele mai sus arătate, incontestabil au de judecat o concediere abuzivă generatoare de daune în raport cu gravitatea abuzului de drept. Abuzul de drept apare deci o realitate, din ce în ce mai consacrată de dreptul modern pentru triumful moralității și al echității, ținte milenare ale dreptului legiferat de oameni, care dese-ori păcătuiește ca și autorii lui.

ROBERT PRAGER

Avocat

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 16 Octombrie 1933

Președenția d-lui T. MAGHERU, Consilier

Petre S. Petrof cu Ministerul de Finanțe

Decizia n. 1276

Taxe Succesorale. Recurs. Privilegiul ocult al fiscoi. Termen de prescripție. Inscriptiune. Dacă poate prelunge acest termen? Art. 72 și 95, din legea timbrului.

Legea timbrului din 1920 recunoaște în mod expres un drept de privilegiu al Statului asupra imobilelor succesoriale pentru asigurarea plății taxelor de succesiune cupenite fiscoi, drept ce se prescrie pentru succesiunile directe prin scurgerea unui termen de 3 ani și 6 luni din momentul decesului, însă, de nicăeri nu rezultă că termenul acesta de prescripție ar putea fi prelungit prin faptul in-scripțiunei.

Prin urmare, în speță, în lipsa unei dispozițiuni exprese de lege, numai cu violarea art. 72 și 95 legea timbrului din 1920 instanța de apel, a considerat că faptul in-scripțiunei privilegiului Statului, care este numai o măsură conservatoare în plus luată de fisc în asigurarea dreptului său, ar avea de efect să prelungească termenul de prescripție al privilegiului dela 3 ani și 6 luni la 10 ani.

Curtea.

Asupra recursului făcut de Petre S. Petrof în

contra dec. n. 93 din 1932 a Curții de apel Constanța în cauză cu Ministerul de finanțe Armenuchi Rupenian și alții.

Văzând și motivul I de casare astfel formulat :

I. Exces de putere, violarea art. 72 și 95 din legea timbrului din 1920; violarea art. 1722 cod. civ., nemotivare, lipsă de bază legală, prin aceea că instanța de fond a recunoscut efectele unei in-scripțiuni existente în registrul tribunalului, deși singură a judecat că in-scripția nu este cerută de lege pentru existența valabilă a privilegiului ocult al fiscoi.

Pentru a admite apelul și a respinge acțiunea reclamantei, la admiterea căreia avem tot interesul, onorata Curte de apel din Constanța, adoptă următoarea argumentare: privilegiul ocult al fiscoi pentru plata taxelor succesoriale, se conservă în privința ori căroră dintre părți, erezi și terți, fără formalitatea unei in-scripțiuni, pentru că art. 72 din legea timbrului durează trei ani și șase luni, în conformitate cu art. 72 și 95 din legea mai sus menționată. Totuși, mai declară Curtea, în drept privilegiul rezultând din in-scripția în registrele tribunalului „durează față de toată lumea 10 ani” și deci în speță, acest termen nefiind împlinit nu poate fi vorba de prescripție și ca atare, acțiunea reclamantei Armenuchi Rupenian pentru desființarea in-scripției, este neîntemeiată.

Ori, argumentarea de mai sus a Curții, conține o flagrantă contradicțiune pe de o parte și creiază o situațiune imaginată de Curte, lipsită de orice fond legal. În adevăr, pe de o parte, Curtea pune ca principiu că pentru valabilitatea privilegiului ocult al fiscoi, nu este nevoie de nici o in-scripție, dar pe de altă parte, Curtea declară în drept că o in-scripțiune în registrele tribunalului, face să rezulte un privilegiu care durează cât și termenul de prescripțiunea taxelor, adică 10 ani în loc de trei ani și 6 luni. Ori, este exact în drept, după cum am recunoscut de altfel, că in-scripțiunea nu este necesară, pentru că privilegiul este ocult, dar nu există nici un text care să facă ca această durată să fie prelungită din cauza unei in-scripțiuni. Una din două: ori privilegiul trăiește prin el însuși fără nici o formalitate de conservare și atunci este indiferent dacă s'a luat in-scripțiunea și mai ales de cine s'a cerut in-scripțiunea, ori legea cere o in-scripțiune. Un privilegiu care să rezulte însă din in-scripția în registrele tribunalului, nu există în aceasta ca și în nici o materie. Potrivit art. 1722 cod. civ., și art. 72 legea timbrului, privilegiul rezultă exclusiv din lege, niciodată din in-scripție, care este numai un mijloc legal de conservare și publicitate a privilegiului și prin urmare, dacă pentru existența privilegiului ocult al fiscoi, nu se cere nici odată in-scripție și aci stă tocmai caracterul de ocult și de valabilitate, deși ocult al unui asemenea privilegiu, nu se mai vede de ce atunci când o in-scripție s'a luat, durata privilegiului s'ar fi prelungit.

Judecând astfel, Curtea a dat o soluțiune pătată de exces, de putere, cu violarea textelor, a căror aplicațiune pretinde a o face, a pronunțat o hotărâre lipsită de bază legală și în toate privințele nemotivată.

În adevăr, Curtea drept orice motivare, pretinde a restrânge soluțiunea la chestiunea duratei unui privilegiu, pe care Curtea îl plasează pentru originea lui, nu în lege cât în in-scripția luată. O asemenea motivare nu este o motivare, pentru că în mod cu totul arbitrar, Curtea pretinde că un privilegiu se poate naște din formalitatea care îl conservă. Pe de altă parte, deși de acord cu susținerile noastre că durata privilegiului este de trei ani și șase luni, fără nici o bază legală și deci fără nici un control posibil, Curtea creiază dreptul neînscris în lege pentru fisc de a vedea prelungită durata privilegiului, când în conformitate cu legea el era stins după 3 ani și 6 luni dela decesul lui Athanasof.

Pentru aceste motive cerem casarea deciziei.

Având în vedere că din decizia atacată cu recurs rezultă că Armenuchi Rupenian a chemat în judecată înaintea Trib. Constanța, Ministerul de finanțe pentru a obține radierea unei inscripții existând în favoarea fiscoi, asupra unui imobil din Constanța, cumpărat de Armenuchi Rupenian de la Petre S. Petrof;

Având în vedere că tribunalul a admis acțiunea și a anulat inscripțiunea ipotecară dar, Curtea de apel Constanța, reformând în totul sentința primei instanțe, a respins acțiunea;

Că pentru a decide astfel Curtea de apel constată în fapt că în Martie 1923, încetând din viață P. Athanasof, a lăsat moștenitorilor săi — fii, fiice și soție — între altele și imobilul litigios; că, la 21 Aprilie 1924 moștenitorii lui Athanasof vând lui P. S. Petrof imobilul în cauză cu mențiunea că el este liber de orice sarcini, iar la Mai 1930 Petrof, la rândul său, vinde imobilul lui Armenuchi Rupenian;

Că, continuă instanța, în realitate, la 1 Octombrie 1925, fiscoi obținuse o inscripțiune ipotecară asupra imobilului pentru asigurarea plății taxelor succesiunii P. Athanasof ce se ridicau la o sumă de peste 2.000.000 și ultima cumpărătoare văzând aceasta, a suspendat plata prețului către vânzător și a pornit proces contra Ministerului de finanțe, pentru radierea inscripțiunii pe motiv că dela 1 Octombrie 1925 și până la 1 Decembrie 1930, când s'a introdus acțiunea, trecând mai mult de trei ani și 6 luni, privilegiul fiscoi pentru conservarea căruia se făcuse inscripțiunea, se găsea prescris conform art. 72 alin. ultim combinat cu art. 95 alin. 4 din legea timbrului din 1920.

Că, stabilește Curtea de apel mai departe, privilegiul ocult al fiscoi este exact că durează 3 ani și 6 luni, dacă nu s'a îndeplinit formalitatea unei inscripțiuni, dar dacă s'a făcut inscripțiune atunci privilegiul durează 10 ani și în speță, acest termen nefiind îndeplinit, nu poate fi vorba de prescripțiune, așa că acțiunea trebuie respinsă.

Având în vedere că prin motivul I de casare se susține că instanța de apel a comis un exces de putere, o violare a art. 72, 95 din legea timbrului din 1920, art. 1722 cod. civ. și o nemotivare atunci când a decis că privilegiul ocult al fiscoi, dacă este înscris în registrul de inscripțiuni, își prelungește durata dela 3 ani și 6 luni la 10 ani.

Considerând că prin ultima parte a art. 72 din legea timbrului se stabilește că taxele succesoriale urmăresc averea imobiliară în mâna celor de al treilea, ca o sarcină asupra imobilelor, până la complectarea achitării și fără nici o altă formalitate, iar prin art. 95 din aceeași lege se prevede că contravențiunile în materie de timbru și înregistrare se prescriu după un termen de 3 ani socotit, pentru succesiunile directe — cum este cazul în speță, — din momentul expirării termenelor în cari moștenitorii sunt ținuti să facă declarațiuni de averea rămasă, adică după 6 luni dela deces;

Că de aci urmează că legea fiscală recunoaște în mod expres drept de privilegiu al Statului asupra imobilelor succesoriale pentru asigurarea plății taxelor de succesiune cuvenite fiscoi, drept ce se prescrie pentru succesiunile directe, prin scurgerea unui termen de 3 ani și 6 luni din momentul decesului, dar, de nicăieri nu rezultă că termenul acesta de prescripțiune ar putea fi prelungit prin faptul inscripțiunii și, în lipsa unei dispozițiuni ex-

prese, a unui text de lege, în mod greșit și violând art. 72 și 95 din legea timbrului a considerat Curtea de apel Constanța că faptul inscripțiunii privilegiului Statului — care este numai o simplă măsură conservatoare în plus, luată de fisco, în asigurarea dreptului său — ar avea de efect să prelungească termenul de prescripțiune al privilegiului dela 3 ani și 6 luni la 10 ani.

Că deci, motivul I de casare devenind fondat, Curtea admite recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența de la 23 Oct. 1933

Președinția d-lui V. SANDOR, Consilier

Ileana Boroș cu Regia autonomă C. F. R.

Decizia n. 1309

Funcționar C.F.R. Achitat în penal. Valorificarea pretențiunilor cu privire la salariu pe timpul suspendării. Acțiune intentată direct instanțelor civile. Nepronunțarea Comisiunii disciplinare. Independența ambelor acțiuni. Recurs. Respingere. Art. 34 legea Regiei autonome C. F. R. și art. 128 Regul. legii.

Potrivit art. 34 legea Regiei autonome C. F. R. și art. 128 Regul. legii există independența între acțiunea publică și cea disciplinară, în sensul că deși funcționarul poate fi achitat în acțiunea penală poate totuși fi deferit Comisiunii disciplinare.

Prin urmare, în speță, funcționarul nu-și poate valorifica direct înaintea instanței civile pretențiunile cu privire la salariul neplătit pe timpul suspendării înainte de a se fi pronunțat și Comisiunea disciplinară.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Ileana Boroș contra deciziei n. 4148 din 1932 dată de Curtea de apel Timișoara.

Având în vedere decizia atacată cu recurs, din care rezultă că recurenta a chemat în judecată Regia autonomă C. F. R., pentru a fi obligată să-i plătească suma de lei 311.201 lei, capital cu procente și cheltueli, sumă ce reprezintă salariul său dela 1 Iulie 1926—31 Octombrie 1931, susținând că în contra sa fiind deschisă acțiunea publică pentru abuz de putere a fost suspendată din serviciu: fiind definitiv achitată, cere ca pârâta să fie obligată a-i plăti salariul cuvenit pe tot timpul suspendării.

Că pârâta prin întâmpinare ridică excepția dilatorie pe baza pt. 2 art. 180 procedura civilă, motivând că acestui proces civil trebuia să premeargă procedura prevăzută de art. 34 din lege și 128 din regulamentul legii de exploatare C. F. R. reclamanta fiind obligată să se adreseze comisiunii de disciplină, care este chemată să se pronunțe dacă reclamanta mai poate fi reprimită în funcțiune și dacă i se plătește salariul pe timpul suspendării;

Că tribunalul admitând excepția dilatorie în baza par. 182 pr. civ. stinge procesul motivând că reclamanta nu poate intenta prezenta acțiune, până nu se termină procedura antemergătoare a Comisiunii disciplinare C. F. R., care avea latitudinea să hotărască a nu se plăti reclamantei nici un salariu pe timpul suspendării;

Că reclamanta făcând apel, Curtea de fond prin deciziunea atacată cu recurs, respinge apelul confirmând sentința tribunalului:

Că pentru a decide astfel Curtea de fond motivează că bine a procedat instanța primă când a admis incidentul dilatoriu ridicat de pârîtă deoarece situațiunea reclamantei, fiind deschisă în contra sa acțiune penală, este reglementată de art. 128 din regulamentul legii pentru organizarea C. F. R., iar nu de art. 125 și 127 invocate de reclamantă; însă potrivit acestui text procesul civil intentat de reclamantă trebuia să fie precedat de procedura altei autorități, în speță de aceea a Comisiunii disciplinare, singura în drept a se pronunța dacă reclamanta este sau nu îndrituită la salariu pe timpul suspendării sale din serviciu;

Având în vedere că prin motivul de casare se critică decizia atacată cu recurs, ca fiind dată cu omisiune esențială; că în desvoltarea motivului de casare se susține de recurentă că înaintea instanței de apel a combătut incidentul ridicat de intimată arătând că art. 34 al. 2 din legea de exploatare a C. F. R. dând în căderea comisiunii disciplinare numai chestiunea dacă funcționarul achitat poate sau nu să fie menținut în serviciu, nu putea Curtea de apel să admită incidentul dilatoriu pe baza unui articol de regulament care depășind prevederile legii dispune că numita comisiune se va pronunța și asupra chestiunii de a se ști dacă pe timpul suspendării funcționarul achitat are drept la salariu; că însă prin omisiune esențială, Curtea de fond omite a se pronunța asupra acestei apărări;

Asupra motivului de casare:

Având în vedere că în adevăr Curtea de fond omite a se pronunța asupra acestei chestiuni:

Considerând că art. 34 al. 2 din menționata lege prevede că dacă un funcționar trimis în judecată penală este achitat, cazul va fi adus înaintea Comisiunii de disciplină care își va da avizul dacă funcționarul poate sau nu să mai fie menținut în serviciu, acțiunea disciplinară fiind independentă de exercițiul și rezultatele acțiunii publice;

Considerând că din cuprinsul acestui text rezultă că independent de acțiunea publică un funcționar achitat de instanțele penale va fi supus unei acțiuni disciplinare;

Că întrucât art. 34 al. 2 din lege stabilește numai principiul că un funcționar achitat va fi supus apoi unei acțiuni disciplinare fără a preciza suficient în ce constă acțiunea disciplinară potrivit art. 63 din lege această chestiune trebuia să fie desvoltată și precizată prin regulament;

Că prin art. 128 din regulament menționându-se din nou principiul trecut și în art. 34 al. 2 din lege că acțiunea disciplinară este independentă de exercițiul și rezultatele acțiunii publice se prevede că funcționarul achitat va face cerere de suspendare și reprimire care va fi supusă comisiunii de disciplină care va judeca și decide: 1) dacă funcționarul poate sau nu să fie menținut în serviciu; 2) în cazul că este menținut în serviciu, dacă este cazul a i se aplica una din pedepsele disciplinare prevăzute de art. 99 regulament și 3) dacă să i se plătească salariul pe timpul suspendării;

Considerând că prin regulament precizându-se atribuțiunile comisiunii de disciplină în acțiunea disciplinară prevăzută de art. 34 al. 2 contra funcționarului achitat într-o acțiune publică, prin aceasta nu s'a depășit prevederile legii;

Că așa fiind, omisiunea Curții de fond de a se pronunța asupra apărării menționate în motivul de casare, nu este esențială deoarece nu este denatură a schimba soluțiunea dată;

Că deci motivul de casare fiind nefondat recursul urmează a fi respins.

Curtea respinge ca nefondat recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I-a

Audiența dela 4 Decembrie 1933

Președenția d-lui AL. IUCA, Președinte

Ministerul Muncii cu Maria Gheorghiu

Decizia n. 1549

Testament mistic. Forme. Lipsa actului de subscripțiune. Nulitate. Art. 869 și 1171 c. civ., art. 12 și 33 legea autentificării actelor.

Legea autentificării actelor, prin art. 33, complectând dispozițiunile art. 1171 din codul civil, arată ce anume condițiuni de formă trebuie să îndeplinească cele trei feluri de testamente: autentice, mistice și olografe. Dacă aceste condițiuni de formă nu sunt îndeplinite, atrag nulitatea procesului-verbal de autentificare, în caz de testament autentic, sau, a actului de subscripțiune, în cazul unui testament mistic.

Prin urmare, în speță, constatându-se că actul de subscripțiune al testamentului mistic nu îndeplinește condițiunile art. 33 din legea autentificării actelor, căci judecătorul care a instrumentat nu a constatat nici cazul de boală al testatorului, nici identitatea lui, conform art. 13 din aceeași lege, testamentul este nul ca testament mistic cum bine a decis instanța de fond.

Curtea,

S'a ascultat recurentul prin d. avocat D. Jurăscu, cum și intimatii: Maria Gheorghiu, asistată de d. av. Gh. M. Dumitrescu, iar intimatii Ecaterina Stănescu, Maria Bușilă, Elisabeta Bușilă și Const. Bușilă, prin d. av. Ernest Cănanău, asistat de d. av. C. Xenii.

Deliberând,

Asupra divergenței de față, ivită în recursul făcut de Ministerul muncii, sănătății și ocrotirilor sociale, contra deciziei n. 319 din 1932 a Curții de apel Cernăuți s. II-a:

Având în vedere deciziunea atacată din care rezultă că, încetând din viață Teodor Gheorghiu, proprietar în comuna Havârna, jud. Dorohoi, dânsul, prin testamentul mistic din 19 Octombrie 1925 a testat ministerului sănătății nuda proprietate a averii sale, uzufructul lăsându-l soției sale, recurenta Maria T. Gheorghiu; că, intimatii de astăzi, rude în grad succesibil ale numitului defunct, au cerut tribunalului Dorohoi anularea acestui testament pentru motivele că: 1) delegarea judecătorului de instrucție și a grefierului nu s'ar fi făcut în conformitate cu legea de organizare judecătorească; 2) judecătorul care a instrumentat la

domiciliul testatorului nu ar fi contestat atunci când a înrbeiat actul de subscripție, nici cazul de boală al testatorului și nici identitatea lui, după normele prevăzute sub pedeapsă de nulitate de legea autentificării actelor și 3) testamentul prevăde clauza prohibită de lege a inalienabilității bunurilor testate;

Având în vedere că, această acțiune a fost respinsă de tribunal ca nefondată; că în urma apelului moștenitorilor de sânge, Curtea din Cernăuți admitându-le, prin decizia dedusă astăzi în recurs, apelul și acțiunea intentată de dânsii, a anulat actul de subscripție al testamentului, dresat la 19 Octombrie 1925, și legalizat de trb. Dorohoi prin jurnalul n. 9594 din 1925 și în consecință a anulat și testamentul mistic sus arătat;

Având în vedere că, în contra deciziei Curții de fond, s'au introdus două recursuri, deosebite și anume unul de către uzufructuara Maria Gheorghiu, iar celălalt de către legatarul Nadei Proprietăți, Ministerul sănătății, muncii și ocrotirilor sociale;

Că, la termenul de 23 Iunie 1933, fixat în judecarea acestor recursuri, Curtea constatând că nu s'a putut întruni numărul de voturi asupra chestiunii deduse prin motivele de casare, dacă actul de subscripție al testamentului mistic trebuie sau nu să fie făcut în forma cerută de legea autentificării actelor, a trimis această chestiune în judecata completului de divergență de astăzi.

Văzând motivul de casare astfel formulat:

Violarea și greșita interpretare a art. 1, 10, 13, 18, 19 și 33 din legea pentru autentificarea actelor, a art. 864 și 886 c. civ. și a principiului că nulitățile sunt de strictă interpretare, exces de putere și denaturare.

Testamentul defunctului Teodor Gheorghiu fiind mistic, era supus, spre a fi valabil, numai dispozițiilor prevăzute în art. 864 c. civ. formalitățile arătate în acest articol fiind singurele ce aveau a fi observate sub pedeapsă de nulitate, conform art. 886 c. civil.

Ori, Curtea de apel nu constată neobservarea vreuneia din formalitățile prevăzute în art. 864 c. civ. ci, interpretând greșit și cu exces de putere dispozițiile art. 33 din legea pentru autentificarea actelor, anulează testamentul mistic al defunctului Teodor Gheorghiu, pentru neobservarea formalităților prevăzute de art. 10, 13, 18 și 19 și 33 din legea pentru autentificarea actelor, cerând ca testamentul mistic să fie făcut în forma actelor autentice, — iar actul de subscripție să conțină toate formalitățile prevăzute de legea pentru autentificarea actelor. — cum și art. 1 din sus arătată lege, cerând aceste formalități unui act pentru care legea nu cere forma autentică.

În adevăr, art. 33 din legea pentru autentificarea actelor, de sub cap. IV: Dispozițiuni interpretative privitoare la forma unor testamente, arată:

1) Că dispozițiile prescrise în art. 859 și urm. din codul civil, în privința formei testamentelor, nu se ating în nimic prin prezenta lege.

Deci, că art. 864 c. civ. care intră în această enumerare — rămâne în vigoare, în întregime — și art. 886 c. civ. care sancționează cu nulitatea, neobservarea formalităților la care e supus testamentul mistic;

2) Că pentru curmarea îndoelilor ce s'au ivit în practica judecătorească asupra unora din acele formalități se dispune pentru viitor, asupra unor formalități ce au a se observa, referitor la testamentele făcute în formă autentică și autentificate la domiciliul testatorului:

1) cu privire la delegațiunea pentru a instrumenta la domiciliu,

2) cu privire la constatarea, în procesul verbal (de autentificare, căci la testamentele mistice se face act de subscripție, ceea ce nu e tot una) a cazului de boală, etc.

3) cu privire la formele autentificării care se pot îndeplini de un singur judecător (modificarea art. 862 c. civ. unde se spune că judecătorul face raport).

4) cu privire la identitatea testatorului pe care judecătorul ar trebui neapărat să o constate în procesul verbal de autentificare.

5) cu privire la regulile art. 13 din legea pentru autentificarea actelor, care se vor aplica și la testamente (negreșit, numai la cele autentice, întrucât e vorba de art. 13 din legea autentificării), iar mai jos: „toate cele ce preced se vor observa sub pedeapsă de nulitate a procesului verbal de autentificare“.

În ce privește actul de subscripție pe lângă că art. 33 din legea autentificării actelor spune că nu se ating în nimic dispoz. prescrise în art. 859 și urm. din cod. civil, dar acest act, de o natură cu totul specială este dresat atât de tribunal, — când testatorul se prezintă înaintea tribunalului, — cât și de la judecătorul delegat atunci când acesta se prezintă la domiciliul testatorului spre a primi testamentul și nu există nici un text de lege, dar și nici o rațiune, ca judecătorul delegat să fie obligat a face mai mult, decât e obligat a face Tribunalul — cu singura deosebire prevăzută în art. 867 cod. civ., ca atunci când se delegă un judecător, el va comunica actul de subscripție Tribunalului, care va legaliza actul de subscripție. — lucru ce s'a făcut, după cum s'au îndeplinit toate formalitățile prevăzute de legea aplicată testamentelor mistice.

Dar Curtea de apel greșește și când spune că actului de subscripție i se aplică dispoz. din legea autentificării actelor pentru motivul că actul de subscripție e un act autentic.

Ori, este adevărat că actul de subscripție e un act autentic, pentru că îndeplinește toate condițiile prevăzute de art. 1171 cod. civil, adică e făcut „cu solemnitățile cerute de lege, de un funcționar public, care are dreptul de a funcționa în locul în care îndrumază; dar în acest sens sunt acte autentice și toate jurnalele instanțelor judecătorești și procesele verbale dresate de ofițerii de poliție judiciară.

Cu totul altceva e însă un act care se face în forma autentică, adică un act pe care instanța judecătorească îl adevărește prin un proces verbal de autentificare, prevăzut de legea autentificării actelor.

Ori, actul de subscripție pe care conform art. 864, îl face sau tribunalul sau judecătorul delegat, nu e un proces verbal de autentificare ca să cuprindă — și mai ales sub pedeapsă de nulitate, atât cazul de boală, cât și identitatea testatorului, în modul în care se prescrie în legea pentru autentificarea actelor, că trebuie să le cuprindă procesul verbal de autentificare.

Așa fiind, atât constatarea cazului de boală cât și identitatea testatorului, judecătorul delegat ca și tribunalul nu sunt ținuti să le facă în mod expres — și dacă judecătorul delegat a făcut totuși aceste constatări, pentru convingerea sa proprie, — aceasta nu poate constitui un motiv de anulare a actului de subscripție, și deci nici a testamentului.

Deci, numai denaturând actul de subscripție, Curtea de apel Cernăuți a putut spune că nu s'au făcut aceste constatări.

Având în vedere că, pentru a admite apelul și acțiunea intimatilor instanța de fond constată în fapt că cererea pentru delegarea judecătorului spre a-i lua la domiciliu declarația asupra testamentului său mistic, a fost făcută de defunctul T. Ghe-

Gheorghiu la 9 Octombrie 1925, fiind însoțită de certificatul medical constatator că fiind bolnav nu se poate deplasa la reședința tribunalului; că, peste 10 zile președintele tribunalului delegând pe judecător și pe grefier, aceștia s'au transportat în aceeași zi la domiciliul petiționarului, unde au primit din mână lui testamentul cu arătarea că, este scris de soția sa Marioara, afară de câteva rânduri ultime scrise de dânsul personal, iar semnătura și data sunt proprii ale sale;

Că, judecătorul primind testamentul, a dresat actul de subscripție pe plicul în care acest act a fost închis, însă în procesul-verbal de subscripție nu a constatat că testatorul este bolnav și în imposibilitate de a se prezenta la tribunal, iar identitatea a stabilit-o numai printr'un singur martor, avocatul Vasiliu, care — zice Curtea de apel — se găsea desigur acolo întâmplător, deoarece în actul de subscripție nu se arată în ce calitate avea loc prezența lui; — actul de subscripție astfel încheiat a fost omologat de tribunalul Dorohoi, jurnal n. 9594 din 1925;

Că, după ce face aceste constatări în fapt, Curtea de fond cercetează dacă actul de subscripție al unui testament mistic, este sau nu un act autentic;

Că, motivează Curtea, această încheiere fiind cerută pentru validitatea testamentelor mistice, legea autentificării actelor își are aplicațiune cu privire la condițiunile în care trebuie făcute constatările dintr'un asemenea act, căci dispozițiunile acestei legi trebuie observate la toate actele pentru a căror validitate se cere intervenția magistratului, ceea ce reiese — adaugă Curtea, — din întreaga economie a legii autentificării actelor și în special din art. 33 de sub cap. IV intitulat: „Dispozițiuni interpretative privitoare la forma unor testamente”, prin care legiuitorul s'a referit și la testamentele mistice;

Că astfel fiind, identitatea testatorului are a se stabili și la testamentele mistice, sub sancțiunea prevăzută de art. 23, tot după normele indicate în art. 13 din legea autentificării actelor, adică prin doi martori, oridecâteori constatarea identității se face prin proba testimonială; la această regulă există numai excepția din art. 38 legea avocaților, anume în cazul când avocatul, martor este tot odată și redactor al actului;

Că, actul de subscripție legalizat de tribunalul Dorohoi nu întrunește însă aceste condițiuni, deoarece constatarea identității testatorului s'a făcut numai cu un singur martor, care însă nu este redactorul și scriitorul testamentului; ca atare, deci de Curtea de fond, actul de subscripție în discuțiune este nul;

Că, mai motivează Curtea, acest act este nul și pentru motivul că, judecătorul nu a constatat că testatorul se află în imposibilitate fizică de a se prezenta în persoană la tribunal spre a prezenta testamentul său, constatare substanțială și a cărei neobservare atrage, conform art. 33 legea autentificării actelor, nulitatea actului;

Că, deși judecătorul în actul de subscripție menționează certificatul medical pe temeiul căruia testatorul a cerut delegarea unui judecător, — această mențiune însă judecătorul o face în raport cu delegația primită de dânsul de a instrumenta la

fața locului, iar nu ca o dovadă că testatorul se află realmente bolnav — constatare care era și mai necesară în speță, deoarece instrumentarea a avut loc la 10 zile după cererea de delegare, interval în care testatorul s'a putut însănătoși; — că, mai adaugă Curtea, nici din constatarea judecătorului că l'a găsit pe testator în deplinătatea facultăților sale mintale nu reiese că el ar fi fost și bolnav;

Că, prin efectul anulării autentificării actul nu devine inexistent, ci se anulează numai ca act autentic și el ar putea să rămână ca testament olograf, însă întrucât este numai semnat de testator, iar nu și scris de el personal, nu poate fi considerat ca un testament olograf și pe aceste considerațiuni Curtea îl anulează, fără a mai examina celelalte motive de nulitate, invocate de reclamanti;

Considerând că, actul care cuprinde voința părții într'un testament mistic aparținând numai dânsului, fără nici o intervenție a magistratului care primește testamentul, acest act este un act semnătură privată, supus regulilor de valabilitate prevăzute pentru asemenea acte; că însă, actul de subscripțiune, adică încheierea prin care magistratul constată depunerea în mâinile sale a testamentului mistic, declarațiunile făcute de testator cu această ocaziune și celelalte cerinți ale legii, este un act autentic, el întrunind condițiunile fixate de art. 1171 c. civ. pentru actele autentice, căci este dresat cu solemnitatea prevăzută de lege de către un magistrat cu drept de a instrumenta;

Că, în ce privește această autenticitate legea autentificării actelor, în scopul de a curma îndoilele ivite în practica judecătorească asupra unor formalități prevăzute de codul civil, cu privire la instrumentarea judecătorilor în testamentele la cari intervenția magistratului este cerută pentru validitatea lor, — edictază prin art. 33 dispozițiunile cuprinse în acest text de lege, care modifică sau completează pe cele similare din c. civ., și care au înlocuit deci și pe cele din art. 864 c. c., relative la actul de subscripție dresat de judecător în testamentele mistice, deoarece și în aceste testamente judecătorul, după cum s'a arătat, intervine în mod activ pentru validitatea lor;

Considerând că acesta fiind scopul pentru care legiuitorul a edictat disp. din art. 33, urmează că atunci când prin primul alineat de sub acest articol se prevede că disp. din art. 859 și urm. c. c., în privința formelor testamentelor, nu sunt întru nimic atinse prin normele fixate prin art. 33, — prin aceasta legiuitorul s'a raportat la formele de testament recunoscute de codul civil — testamentele autentice, mistice sau olografe — pe care le-au menținut, iar nicidecum la formalitățile fixate de codul civil pentru validitatea lor în cazul când judecătorul este chemat să intervie, formalități pe cari nu numai că nu le menține, ci din contră le înlocuiește prin cele prevăzute prin art. 33, iar nerespectarea lor o sancționează, conform ultimului alineat din acest text, cu nulitatea procesului-verbal de autentificare, adică a actului de subscripție în cazul testamentelor mistice;

Având în vedere că în speță nu se contestă prin motivele de casare constatarea instanței de fond că actul de subscripție referitor la testamentul mistic al def. Teodor Gheorghiu, nu îndeplinește condițiunile din art. 33 p. 2 și 6 din legea autentifi-

cării actelor, întrucât judecătorul care a instruit nu constată în procesul-verbal dresat, cazul de loc al numelui testator și nici identitatea lui în conformitate cu disp. art. 13 din legea autentificării actelor;

Că, astfel fiind, soluția Curții de apel fiind dată cu respectarea principiilor fixate de lege în materie, recursul devine nefondat.

Pentru aceste motive Curtea respinge recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI S. II-a

Audiența dela 3 Iulie 1933

Președinția d-lui B. TOMIDA, consilier

D. Micescu cu Alexandrina Micescu

Jurnal No. 4579

Divorț. Acțiune de despărțenie din partea ambilor soți. Se pot conexe, dar se pot judeca și separat. Art. 212 și 244 cod. civ.

Dacă acțiunile de divorț ale soților prin natura lor au o strânsă legătură de cauză și obiect între ele și dacă în uzanța instanțelor judecătorești este ca să rețină acțiunea soțului intentată mai înainte până ce ajunge în aceeași fază și aceea a celuilalt soț, pentru a le întruni și a pronunța o singură hotărâre, însă nici un text de lege nu autoriză asemenea măsură, mai cu osebire atunci când acțiunea unuia dintre soți se găsește în apel, iar a celuilalt soț este încă pendinte la tribunal.

Este deci admisibil apelul împotriva sentinței de respingere pronunțate în orice fază a divorțului precum și cererea de disjungere a apelurilor pe considerațiunea expusă mai sus.

Curtea.

S'au ascultat d-l avocat I. Gr. Periețeanu din partea d-lui D. Micescu și d-nii avocați Mihail Teodorescu și V. Lupu din partea d-nei Alexandrina Micescu.

Asupra excepțiunei de inadmisibilitatea apelului soțului împotriva sentinței de divorț cu nr. 67 din 1932 și asupra cererii de disjungere a apelurilor:

Având în vedere concluziunile apărătorilor părților și actele din dosar;

Având în vedere că soțul Dimitrie N. Micescu a făcut două apeluri: primul împotriva sentinței de divorț nr. 67 din 1932, prin care i s'a respins ca nesustținută acțiunea și cel de-al doilea împotriva sentinței de divorț nr. 16 din 1929, prin care s'a admis acțiunea de divorț a soției Alexandrina Micescu și s'a declarat desfăcută căsătoria pronunțându-se divorțul în favoarea acesteia și în ședința dela 24 Noembrie 1932 prin jurnalul nr. 7644, ambele apeluri au fost conexe;

Având în vedere că sentința de divorț nr. 67 din 1932, prin care i s'a respins ca nesustținută acțiunea de divorț a soțului apelant, a fost pronunțată după ce în acțiune urmasse în prealabil concilierile legale și după ce acțiunea a fost admisă în principiu, dar mai înainte de administrarea probei cu martori admise în dovedirea motivelor de despărțenie, când soțul apelant neprezentându-se, soția intimată a cerut respingerea acțiunei ca nesustținută;

Având în vedere că în conformitate cu dispozițiunile art. 244 cod. civ. și în contra sentințelor de admitere a acțiunei sau a judecării definitive a tribunalului în materie de despărțenie se poate face apel;

Având în vedere că apelul împotriva sentinței de divorț, care respinge ca nesustținută acțiunea de divorț după admiterea ei în principiu, este admisibil, fiindcă neprezentarea reclamantului la un termen după admiterea acțiunei în principiu și în faza administrării probelor nu mai poate fi considerată ca o dezistare dela proces, fiindcă a ieșit din faza concilierilor, când se presupune că soțul, în urma concilierilor primite, a putut să revină asupra hotărârilor sale de a se despărți, iar sentința tribunalului care respinge acțiunea ca nesustținută, este o hotărâre susceptibilă de apel, ca și hotărârile date asupra admiterii sau respingerii acțiunei de divorț în fond după administrarea probelor în dovedirea motivelor de despărțenie;

Considerând că în speță soțul D. Micescu înfățișându-se la toate termenele fixate în ședință publică dela prima citare și până la reținerea pe loc a acțiunii sale de divorț, în faza audierii martorilor până la ajungerea la aceeași fază și a acțiunii de divorț a soției sale, există prezumțiunea că a stăruit în acțiunea sa de divorț, și că neînfațișarea sa la termenul de 23 Februarie 1932, pentru când acțiunea era reținută în faza audierii martorilor până la ajungerea în aceeași fază și a acțiunei soției intime, nu poate fi considerată ca o dezistare dela proces;

Că așa fiind, excepțiunea de inadmisibilitate a apelului este neîntemeiată și urmează a fi respinsă, respingându-se și cererea de disjungere a apelurilor pe această considerațiune.

Asupra cererei intimatei soții de reținere a apelurilor până la ajungerea la aceeași fază a celei de a 2-a acțiuni a sa de divorț:

Având în vedere că din certificatul prezentat rezultă că soția intimată a intentat o a doua acțiune de divorț împotriva soțului apelant și în această a doua acțiune se găsește în pronunțare la 11 Iulie 1933;

Având în vedere că în materie de despărțenie, potrivit dispozițiunilor art. 212 cod. civ., fiecare din soți poate cere desfacerea căsătoriei;

Că acțiunile de despărțenie atunci când sunt intentate concomitent sau la intervale mai mici, pot fi întrunite, pentru o mai bună administrare a procesului și spre a se pronunța o singură sentință de divorț, dar pot fi urmate și separat atunci când ele sunt intentate la intervale mai mari una de alta și fiecare din soți poate să obțină o hotărâre de despărțenie care să pronunțe divorțul în favoarea lui;

Considerând că dacă acțiunile de divorț ale soților prin natura lor au o strânsă legătură de cauză și obiect între ele și dacă în uzanța instanțelor judecătorești este ca să rețină acțiunea soțului intentată mai înainte până ce ajunge în aceeași fază și aceea a celuilalt soț, pentru a le întruni și a pronunța o singură hotărâre, însă nici un text de lege nu autoriză asemenea măsură, mai cu osebire atunci când acțiunea unuia dintre soți se găsește în apel, iar a celuilalt soț este încă pendinte la tribunal, cum este cazul în speță;

Că, în speță, reținerea în loc a acestui proces, nu este nici necesară din împrejurarea că acțiunea de divorț a soțului apelant fiind respinsă ca nesustținută la prima instanță, mai înainte de admiterea probei cu martori în dovedirea motivelor de despărțenie, în apel va fi necesară administrarea acestei probe și implicit procesul va suferi o amânare, în care caz și acțiunea de divorț a intimatei soții, după pronunțare va putea ajunge în aceeași fază, dacă va fi cazul.

Că, așa fiind, cererea intimatei soții de reținerea apelurilor până la ajungerea în aceeași fază și a acțiunei sale de divorț, este neîntemeiată și urmează a fi respinsă.

NOTĂ. — S'a pus onoratei Curți de Apel din București spre soluționare o chestiune care se sprijină în primul rând pe textele reglementând procedura divorțului.

Critica care se face formelor arhaice ale acestei părți din codul nostru nu e nouă și era justificată din prima zi când am copiat-o după codul Napoleon. Încă dela 1865, cu toată rațiunea dificultăților puse voluntar de legiuitor în calea celor cari cereau despărțenie, spre a se întări instituția căsătoriei, primirea sistemului procedural în această materie al codului franțuzesc, nu era din cele mai fericite. Ideia de a se împina divorțului un ritm lent care să descurajeze pe „divorțanți” putea fi tradusă în texte mai puțin confuze și care să nu fie atât de inutile.

Două griji au stăpânit pe legiuitorul codului civil în reglementarea despărțeniei:

1. Să se identifice cât mai sigur voința părții care cere divorțul și mai ales persistența ei;

2. Despărțenia să aibe cauze obiective (divorțul prin consimțământ mutual e o concesie în spiritul vremii și care are numai o valoare formală; e legat însă de atâtea greutăți și scurgere de timp, încât devine inutilizabil. Cunosce foarte puține cazuri de aplicațiune practică dela 1865 încoace. Sigur însă este că atunci când cineva a stăruit pînă la sfîrșit în divorțul acesta prin consimțământ mutual, substratul îl alcătuiește tot un motiv obiectiv, care din considerațiuni de discrețiune nu e afirmat public).

Prin cauze obiective am înțeles împrejurări de natură să distrame orice căsătorie sau care îi dau un caracter incompatibil cu definițiunea ei socială. Legiuitorul a căutat reglementând aceste cauze „determinate” să facă cît mai puțin operante năzăririle suflătești cari își fac loc cu ușurință în cugetul aceluia căruia condițiile vieții în comun îi creiază stări subiective instabile.

Cîtă vreme încă spiritul omenesc nu a inventat ceva mai folositor care să puie în locul căsătoriei o instituție mai utilă, ideile de avantgardă în acest domeniu rămân curiozități etice și orice legislație trebuie să fie patronată de tendința de a ocroti forma tradițională.

Părerea a fost totdeauna veche-nouă și e turnată și în formulele noului proiect de cod civil.

În legislația actuală o găsim transpusă însă într-o redacție neclară care dă loc la nedumeriri și mai ales la interpretări cari sprijinite pe texte duc la rezultate contrarii celor urmărite. De aci și necesitatea jurisprudenței de a le ocoli cu riscul chiar de a nu mai fi ortodoxă. O ilustrare o avem în speța venită în judecata Curței de apel.

Soțul intențiază acțiunea de divorț, parcurge faza concilierilor, obține permisiunea citării soției în ședință publică, i se admite în principiu divorțul, solicită proba motivelor alegate și la termen nu se prezintă. La cererea soției pârâte, tribunalul respinge acțiunea, constatând că reclamantul nu stăruie în acest proces. S'a făcut apel, cerându-se instanței superioare să continue procedura din punctul unde fusese întreruptă la tribunal.

Obiecțiunea tehnică inspirată de texte, pe care Curtea a înlăturat-o prin soluția de mai sus, a fost că apelul este inadmisibil.

Potrivit art. 244 cod. civ.: „În caz de se face apel în contra sentinței de admisiune sau a judecății de-

finitive date de tribunalul de primă instanță în materie de despărțenie, cauza se va cerceta și se va judeca de urgență de către Curtea apelativă.

Apelul care în această materie nu există prin referință la dreptul comun, este decretat prin text special, așa cum de altminteri e orînduită întreaga procedură. Am redat în terminis cum este redactat articolul care privește această cale de atac. Apelul se primește numai în contra sentinței de admitere în principiu sau a judecății definitive, adică aceea care se face de tribunal la ziua anume fixată pentru pronunțare.

Pentru a ști dacă textul are un caracter limitativ sau numai enunțativ, adică dacă se poate apela orice încheiere a tribunalului sau numai în cele două situații arătate mai sus, să examinăm art. 262 din codul Napoleon corespunzător art. 244 al nostru.

În proiectul francez înfățișat tribunalului se prevedea: „În caz de apel contra oricărei judecăți a tribunalului, fie preparatorie, fie definitivă”. După discuții, această redacțiune care admite apelul contra tuturor încheierilor tribunalului, a fost înlocuită prin actualul art. 262 care restrânge dreptul de apel numai în cele două cazuri specificate. Deci se pare că textul este limitativ.

În primăvîrstă a codului nostru civil, instanțele judecătorești s'au pronunțat toate, fără osebire, că dreptul de apel nu există decât împotriva admiterii în principiu și a judecății definitive. (Apel. Galați I Nov. 13/90 Dr. 80/90; Apel Iași II, 147, Oct. 31/900, Dr. 72/90; Apel Buc. I, 21, Dec. 7/89, Dr. 4/90; Apel Buc. III, Mai 9/92, Dr. 57/1921; Apel Buc. III, 9, Apr. 29/92, Dr. 36/92; Apel Buc. III Febr. 27/93, Dr. 23/93; Apel Iași II nr. 8 1915, Justiția 1916 pag. 115, etc.; culese din vol. I Cod civ. adn. Hamangiu și Georgian).

Chestiunea era privită sub un unghi de vedere extrem de interesant și exact sub raportul textelor:

„În materie de despărțenie legiuitorul codului civil edictând forme speciale și reglementând într'un mod riguros diferitele stadiuri ce trebuie a parcurge instrucțiunea unei cauze înaintea tribunalului, cugetul său a fost acela de a face ca reclamantul să poată reveni asupra hotărîrii de a rupe legăturile căsătoriei sale. Această intențiune a legiuitorului reese atât din economia generală a tuturor regulilor de procedură organizată de cod cu privire la despărțenie, cât și din expunerea de motive ce a însoțit proiectul asupra divorțului prezentat corpurilor legiuitoare franceze. În conformitatea acestor considerațiuni în doctrină este admis că în afară de cazuri de boală, când reclamantul care a cerut și i s'a permis în urma consiliurilor ce i s'au dat ca pârîtu să se înfățișeze pentru a asculta motivele cererii de despărțenie (art. 223 și 224), iar dînsul nu compare, s'a presupus că a renunțat la acțiunea sa; o asemenea lipsă a reclamantului trebuie privită ca o desistare. Efectul juridic ce necesarmente trebuie a produce o atare desistare, e acela de a face să cadă orice act de procedură efectuat. Și e imposibil a se admite că față cu dispozițiunile art. 244, cere ca în apel cauza privitoare la despărțenie să se cerceteze și să se judece de urgență, Curtea de apel să poată îndeplini formalitățile excepționale pentru instrucțiunea acțiunii de despărțenie deferită de lege tribunalului. Ar fi a răsturna cu desăvîrșire organizarea specială de pro-

cedură în materie de despărțenie, ce legiuitorul a voit a stabili, dacă s'ar admite că Curțile de apel să poată face oficiul tribunalului, putând procedea la instrucțiunea cauzei, în locul primei instanțe. Consecința naturală și logică a desistărei reclamantului la cererea de despărțenie dela tribunal, nu poate fi dar decât aceea a-l priva de dreptul de apel, sub rezerva, bine înțeles, de a putea intenta o nouă acțiune de despărțenie.

(*Hamangiu*, cod. civ. adn. vol. I pag. 292, sp. 10 sub art. 244).

A prevalat însă după războiu curentul simplificării pe calea jurisprudenței a procedurii despărțenii.

Căsătoria considerată în lumina ideilor moderne de libertate conjugală a pierdut din protecția tradiției, iar jurisprudența consideră astăzi fermele golite de sensul lor vechiu și din cauza neabrogării lor legale, le editează la fiecare proces mai mult în spiritul unei ocoliri decât al unei aplicații nomofile. Astfel am ajuns la divorțurile vertiginoase din zilele noastre.

Dar admitând posibilitatea apelului și împotriva unei sentințe care a curmat divorțul în cursul procedurii lui, deci implicit că se poate în fața Curții să se continue instrucția care prin lege e de resortul tribunalului, s'a săvârșit o inconsecvență când nu s'a primit cererea soției intimată, ca procesul să fie ținut în loc până ce și acțiunea ei va ajunge la același nivel, spre a putea fi conexate.

Intr'adevăr, când procesul e în apel, judecata se face de urgență, spune art. 244 cod. civ. Rațiunea dispoziției rezidă în supoziția că soții nu se mai pot împăca, de vreme ce au rezistat la toate încercările și străgăniurile legale dinaintea primei instanțe, și atunci nu mai prezintă nici un interes să nu li se lămuirească situația cât mai grabnic.

Soțul reclamant, care nu s'a prezentat la una din fazele divorțului la tribunal și i s'a respins acțiunea, câștigă timpul, căci continuând procedura la Curte, îi imprimă ritmul urgent prevăzut de lege pentru judecata în apel, și va termina mai curând decât dacă diligență și stăruitor ar fi împlinit exigentele legale la tribunal.

În această situație, trebuia găsit un paliativ care să elimine această consecință a admisibilității apelului împotriva judecării asupra verificării din fazele divorțului, cel puțin să nu creeze avantajii pentru soțul neglijent în detrimentul celui diligent.

Când unul din soți a intentat acțiune de divorț și respectă prescripțiunile legale prezentându-se la toate termenele cari se distanțează simțitor într'un proces în care încetineala e recomandată de lege, va fi depășit desigur de celălalt care neprezentându-se la una din fazele intermediare, va ajunge în apel unde va termina mai curând.

Urmările nu pot fi neglijate. Transându-se definitiv procesul de divorț al unuia din soți se declară desfăcută căsătoria cu autoritate de lucru judecat, și se prejudică și asupra acțiunii celuilalt, fără ca s'o fi putut susține. Când va sosi termenul de judecată, căsătoria va fi fost de mult dizolvată și acțiunea va fi respinsă din lipsă de obiect, oricât de temeinice ar fi motivele de divorț.

Acest rezultat nu poate fi consfințit de justiție și s'a găsit atunci un remediu pretorian care îl evită.

Una din acțiuni, cea în care „s'a cravașat”, e oprită în loc vederea conexării.

Text nu avem. Dar nici unul prohibitiv. Avem în schimb destule construcții jurisprudențiale de natură pretoriană pentru ca precedentele să înlăture timiditatea măsurilor inițiale.

Această reținere în loc a uneia din acțiuni nu trebuie să fie confundată cu conexarea, căci se ajunge atunci la refuzul ei pe consideratia că cele două acțiuni nu sunt pendinte în fața unor instanțe de același grad — condiție cerută de art. 110 proc. civ. Tocmai din cauză că acțiunile nu sunt în fața unor instanțe de același grad, se oprește în loc una din ele pentru ca apoi să poată fi întrunite ambele în conformitate cu legea. (C. Apel Buc. III, jurnalul nr. 2341 din 23 Oct. 1919, *Pand. Române*, 1922 II, 171; C. Apel Buc. s. I, Jurnal 216 din 29 Ian. 1923, *Jurisprudența Generală* 1923 nr. 1413).

În jurnalul notat mai sus se refuză această măsură pe considerațiuni care e bine să le filtrăm.

Se motivează acum că cele două acțiuni pot fi urmate și separat când sunt intentate la intervale mai mari și fiecare din soți poate să obțină o hotărâre de despărțenie care să pronunțe divorțul în favoarea lui.

Principial este exact că nu poate fi conexitatea obligatorie, fiind o măsură pe care instanța o ia după a sa apreciere pentru o mai bună distribuție a justiției. Deci și când elementele conexității vor fi întrunite sau ale „reținerii”, totuși se poate refuza și una și cealaltă dacă se constată spiritul de vexațiune care stă la baza cererii. În speță însă cele două cereri se distanțează prin culpa soțului. În fața primei instanțe, acțiunea sa fusese reținută, pentru că cea a soției să ajungă în aceeași fază, nefiind un interval mare între momentele când fusese introduse. Acțiunea soțului ajungând însă în apel prin respingerea ei la tribunal, intervalul material rămâne același, iar intervalul juridic nu-i putea folosi de vreme ce se mărise prin culpa sa.

Asupra argumentului că fiecare din soți poate urma separat acțiunea și obține o hotărâre care să pronunțe divorțul în favoarea sa, iată ce avem de spus:

În materia specială a divorțului, *motivele* îmbracă caracterul pretențiunilor din dreptul comun.

Obiectul acțiunii în aparență este desfacerea căsătoriei. De vreme ce unul din soți urmărește aceasta prin acțiunea sa, ar fi superflu ca și celălalt să ceară același lucru. Rațiunea acțiunii este însă ca justiția să se pronunțe asupra *motivelor* acordând după temeinicia lor divorțul în favoarea soțului nevinovat.

Rostul nu e al unei simple ambițiuni, pentru că hotărârea judecătorească e generatoare de efecte morale și bănești.

În tehnica procedurală însă obiectul acțiunii rămâne tot dizolvarea căsătoriei, și odată ce asupra acesteia a intervenit o hotărâre definitivă și transcrisă, cei doi soți sunt desfăcuți, și nu ar mai putea unul din ei să valorifice *motive* de divorț când la timpul potrivit nu a făcut-o.

Spunem că *motivele* au caracterul pretențiunilor din dreptul comun, pentru că ele nu pot fi valorificate ca mijloace de apărare și e nevoie de acțiune.

În acțiunea unuia din soți, celălalt se poate apăra arătând neadevărul *motivelor* de divorț ale recla-

mantului. Pentru a face însă să triumfeze și motivele sale, trebuie neapărat să facă acțiune.

La această construcție specială a procedurii despărțeniei, adică o cerere cu un obiect aparent, motivele alcătuind în fond obiectul care se valorifică, dacă aplicăm principiile ordinare ale dreptului comun relative la autoritatea lucrului iudecat, — și trebuie s'o facem pentru că nu există dispoziție derogatorie în această privință, — ajungem la consecințe vrednice de ținut în seamă.

Prin pronunțarea definitivă a divorțului și transcrierea hotărârii obținute în una din acțiuni, paralizăm motivele de divorț din cealaltă acțiune, pentru că aceasta devine neadmisibilă prin desființarea obiectului aparent. Implicit deci, nu se mai pot valorifica cauzele de divorț, deși în fond acestea alcătuiesc obiectul.

Deci, nu se poate susține că fiecare din soți continuă separat acțiunea sa de divorț, neinteresându-l ce se petrece în acțiunea celuilalt, când sfîrșitul judiciar al uneia din acțiuni înseamnă fortamente că se pune capăt ambelor.

De *lege ferenda* ar fi bine să se reglementeze și acest aspect practic al divorțului. Deocamdată rezolvim dilema prin mecanismul „retinerii” a cărei aplicațiune e imperioasă în situațiuni ca cea prezentată Onoratei Curți.

VLADIMIR LUPU

TRIBUNALUL ILFOV S. IV CIV. COR.

Audiența din 10 Februarie 1934

Președinția d-lui PETRE GHÎTESCU, Jude-consilier

Gh. Chicoș cu A. Simionescu

Jurnal n. 2449

Cauza ilicită. Liberalități. Dovada cauzei ilicite. Probe intrinseci și extrinseci. Rațiunea admiterii probelor extrinseci.

Cauza ilicită a unei liberalități se poate dovedi și cu martori, nu numai cu ce rezultă din act, fiindcă mobilele determinate putând să existe în afară de cele arătate în act, și proba trebuie să aibă aceiași întindere.

Teama, că întregul for al cuiva s'ar cerceta, dacă s'ar admite această probă, nu poate să aibă temei, fiindcă nu orice mobil al cuiva interesează, când se face o liberalitate, ci numai ceea ce este mobil determinant.

Tribunalul.

Asupra cererii făcute de Gh. Chicoș, de a i se admite proba cu martori, pentru a stabili că cele arătate în conceptul de testament făcut de acesta, cum și în declarația ce-i a urmat, nu corespund adevărului, și că întreg imobilul din calea Dorobanților, no. 220, nu numai jumătate, cum și suma de 150.000 lei, îi aparțin acestuia, nu soției sale, cum s'a trecut în actele sus arătate.

Având în vedere că oponentul Gh. Chicoș a arătat prin opoziția sa, că în testamentul făcut de acesta, soția sa a scris cuvintele: „iar jumătate (este vorba de imobil) plus 150.000 lei se va da moștenitorilor soției în sensul dorit de ea”; că la 16 zile în urmă, în ziua de 20 August 1931, oponentul a făcut o declarație autentică prin care se arată că suma de 150.000 lei cum și jumătate din imobil îi aparține soției, ca fiind ale acesteia; că prin moartea soției în anul 1933, moș-

tenitorul acesteia, pe baza unui testament făcut de soție, la care s'a găsit alăturată și declarația oponentului, a înțeles să ceară facerea inventarului și trimiterea în posesie; că la inventarul făcut s'a făcut opoziția de față, susținându-se de oponent, că declarația făcută a fost un pact succesoral, fiindcă oponentul împreună cu soția sa, pentru siguranța acesteia, ca va stăpâni după moartea oponentului jumătate din imobil, cum și suma de 150.000 lei, a făcut declarația arătată; că soția nu avea siguranță printr-o donație sau testament, fiindcă aceste acte erau revocabile; că pentru a dovedi pactul succesoral oponentul a susținut, a scrisul de către soție al cuvintelor: „iar jumătate plus 150.000 lei se va da moștenitorilor soției în sensul dorit de ea”; în conceptul de testament al soțului, constituie un început de probă scrisă;

Având în vedere că în ședința dela 23 Decembrie 1933, s'a făcut divergență asupra chestiunii, dacă cuvintele arătate, din conceptul de testament al soțului, constituie un început de probă scrisă; că la judecarea divergenței, în ședința din 6 Februarie 1934, pe lângă admiterea probei cu martori pe baza începutului de probă scrisă, s'a mai discutat și chestiunea, dacă proba cu martori nu poate să fie cerută, fiind vorba de dovedirea unei acuze ilicite;

Având în vedere că asupra chestiunii, dacă cuvintele scrise de soție în conceptul de testament al soțului, constituie un început de probă scrisă, tribunalul se raliază la părerea d-lui judecător T. Broșteanu, că aceste cuvinte nu constituie un început de dovadă scrisă.

Că însă discutându-se de părți și chestiunea, dacă nu se poate admite proba cu martori, fiind vorba de un act, care are o cauză ilicită, uimează să fie examinată și această chestiune discutată;

Considerând că pactele succesoriale, sunt prohibite de art. 965 cod. civ.; că măsura aceasta s'a înscris în cod într'un interes de ordine și moralitate publică; ci aceste pacte au astfel o cauză, pe care legea o prohibește;

Considerând că o cauză ilicită poate să fie dovedită cu martori; că pentru a se dovedi ilicitul, ce interesează ordinea publică, nu se poate pune o piedică în dovezile;

Considerând însă că s'a susținut, că dacă convențiile cu caracter oneros, pot să primească proba cu martori, când se cere să se dovedească o cauză ilicită, nu același lucru este cu convențiile sau cu actele gratuite; că în această din urmă situație, a convențiilor și actelor gratuite, o probă extrinsecă nu se poate admite; că la aceste acte juridice numai proba intrinsecă se admite, — probă rezultată din cuprinsul actului.

Considerând că această susținere era în concordanță cu teoria cauzei la liberalități, susținută într-o părere; că în această părere cauza liberalităților era privită în mod abstract; că această cauză era intenția de liberalitate; or această intenție era arătată în act, iar ce se lega mai departe cu intenția nu interesa cauza juridică, ci mobilele, celui ce făcea liberalitatea.

Considerând că teoria aceasta nu putea fi primită; că voința într-o liberalitate nu putea să fie mărginită la ceea ce este general la toate liberalitățile, fără să se cerceteze mobilele determinante din fiecare liberalitate; că voința fiind determinată de astfel de mobile puternice, a trebuit să se țină seamă de aceste mobile; că prin aceasta cauza unei liberalități căpătând extensiune, proba cauzei ilicite nu se putea mărgini numai la actul de liberalitate, fiindcă mobilele determinante poate nu erau arătate în act.

Că mobilele putând să fie în afară de act, și proba putea să fie extrinsecă.

Considerând că pentru a se combate proba extrinsecă a cauzei ilicite dintr-o liberalitate, s'a mai susținut, că dacă se admite această probă, prin aceasta se cercetează și forul interior al cuiva; că domeniul dreptului însă nu este cel psihologic, ci dreptul privește numai declarațiile de voință;

Considerând că în ceea ce privește chestiunea, că numai declarația de voință interesează dreptul, s'a văzut că la o liberalitate, interesează nu numai ce este declarat, ci și ce este mobil determinant.

Că apoi teama, că întregul for interior al cuiva ar fi ceretat, este fără temei, fiindcă nu orice mobil al cuiva interesează, ci numai ceea ce este mobil determinant;

Că o probă cu martori se găsește deci admisibilă, când se cere să se dovedească cauza ilicită a unei liberalități;

Având în vedere că stabilindu-se că proba cu martori este admisibilă, pentru a se dovedi cauza ilicită a unei liberalități, în cazul acesta proba cu martori cerută de oponent, pentru a se dovedi pactul succesoral făcut în scopul avantajării soției oponentului, fiind admisibilă după cum s'a arătat, ea urmează a fi încuviințată;

Pentru aceste motive redactate de d-l jude H. Udrea, Tribunalul admite oponentului proba cu martori, etc.

(ss) P. Ghițescu, H. Udrea, M. Duca.

REZUMATE DE JURISPRUDENȚA STREINĂ

Curtea superioară din Montreal, 3 Martie 1933

Responsabilitate. Nu mai există nici în materie civilă, când prejudiciul este creat printr-o stare de necesitate.

Conducătorul unui autobuz, văzând o persoană bătrână că a apărut subit înaintea mașinei, a frânat brusc pentru a evita accidentul. Mișcarea făcută din cauza frânării a provocat căderea unui voiajor, care a fost rănit prin cădere. Rănitul a făcut acțiune contra companiei de autobuze. Curtea superioară din Montreal a considerat că șoferul nu a avut nici o vină. El a ales pericolul cel mai mic. El nu putea să facă altfel în această ocazie. Datoria sa era de a lua de urgență toate măsurile posibile pentru a salva viața trecătorului, care, sigur ar fi fost omorât, dacă șoferul nu ar fi frânat brusc. Acțiunea s'a respins în consecință. (Curtea superioară din Montreal, 3 Martie 1933, din Rev. trim. de dr. civ. n. 4 din 1933, pag. 1335).

NOTA. — D. Demogue, în observațiile pe care le face asupra acestei decizii, pentru a ajunge la responsabilitatea șoferului, spune:

„Si, d'après les règles sur le responsabilité des accidents d'automobiles, le chauffeur était responsable pour le seul fait d'avoir blessé un passant, même sans faute prouvée, la victime dont les blessures ont permis au chauffeur de ne pas atteindre le tiers aura une action contre le chauffeur. Le conducteur tenu à amener le voyageur sain et sauf à destination ne peut donc invoquer la force majeure”.

După d-l Demogue deci, dacă trecătorul era lovit, șoferul răspundea. Dacă nu a mai fost lovit trecătorul, ci un voiajor, aceeași răspundere există. Voiajorul trebuia dus teafăr la destinație.

Raționamentul acesta însă nu poate să mulțumească.

Șoferului nu i se putea imputa nimic. El a procedat, cum trebuia să procedeze. Pentru a nu omorî un om, el a frânat brusc. O altă eșire nu avea șoferul, Sub raportul culpei, nici o culpă nu i se putea imputa acestuia.

Dar sub raportul responsabilității, din cauza lucrului avut sub paza sa, putea să răspundă Compania de transporturi?

Nici aceasta nu putea să răspundă. Responsabilitatea nu mai există, când a existat o forță majoră. Ori forța majoră a existat în cauza supusă ju-

decăței Curții din Montreal. Într'adevăr a existat o cauză externă, care a făcut ca agentul să nu poată lucra altfel, decât în felul cum a lucrat.

Cu totul altfel ar fi fost situația, dacă ar fi fost lovit trecătorul.

Dacă era lovit acesta, șoferul ar fi fost în culpă, pentru că nu a frânat brusc, când putea să frâneze.

Deasemenea și Compania răspundea pentru lucrul avut în paza sa, neexistând nici o cauză de exonerare a acesteia.

Iată de ce nu pot să mulțumească observațiile d-lui Demogue

Și acum o ultimă chestiune. Putea să fie chemat în judecată trecătorul, de către cel rănit? Trecătorul a fost în culpă, pentru că a apărut deodată în fața mașinei. Cele întâmplătoare s'au datorit culpei sale. De această culpă el răspunde. Cel rănit putea să ceară daune dela acesta.

HARITON UDREA

Magistrat Trib. mov

Alegerile dela Barou

Duminica trecută, cu ocazia alegerilor pentru decanat și consiliul de disciplină al Baroului Capitalei, s'au prezentat trei liste de candidați, plus câteva candidaturi răslețe.

Lupta a fost destul de aprigă întru cât diferențele personalități distinse ale baroului au fost împărțite între cele trei liste depuse.

În asemenea condițiuni, nu este surprinzător ca niciuna din liste să nu fi intrunit dela primul scrutin majoritatea legală și că s'a produs balotajul.

Dar ceva foarte îmbucurător prin seriozitatea faptului s'a produs totuși: alegerea dela primul scrutin a d-lui Vintilă Dongoroz ca membru în consiliu.

De ce am vrut s'o subliniem, cu toate că bănuim, adică nu bănuim, ci suntem siguri că îl indispu-nem prin aceasta? Nu cu gândul la d-sa înțelegem să remarcăm gestul confrăților cari l-au ales, căci d-sa nu cunoaște decât munca sa intensă și serioasă la care se adaugă o conduită ce-i atrage numai simpatii, fără exagerare, unanime. nicio-dată netrecându-i prin minte că este necesar să se ocupe cineva de dânsul.

Însemnând în coloanele acestei vechi reviste, al cărei cunoscut colaborator este, manifestația confrăților față de d-sa, înțelegem să aprobăm o schimbare de mentalitate ce pornește spre mai bine, care, numai pentru progresul instituției, o dorim ca într'un viitor cât mai apropiat să-l așeze acolo unde reputația sa științifică, atitudinea și seriozitatea sa îl indică: la demnitatea de Decan al celui mai important barou al țării.

C. G.